CAREX FLACCA

μια έκδοση της κατάληψης σινιάλο
ενάντια στις επικυρίαρχες μητροπολιτικές ροές
για την εδαφικοποίηση της εξεγερσιακής προοπτικής

τεύχος 01, καλοκαίρι 2014

περιεχόμενα

αντί εισαγωγής

Ο Ανρί Λεφέβρ *(Henri Lefebvre)* έγραφε ότι «*Η πόλη είναι η προβολή της κοινωνίας πάνω στο έδαφος. [...] Η πόλη αποτελεί το πεδίο συγκρούσεων και ανταγωνιστικών σχέσεων. [...] Η πόλη αποτελεί τον τόπο επιθυμίας και τον τόπο των επαναστάσεων*».

Κι εμείς δεν έχουμε παρά να συμφωνήσουμε!

Μας ενδιαφέρει, λοιπόν, η μελέτη της πόλης όχι μόνο ως τόπου πάνω στον οποίο εδαφικοποιούνται οι ανθρώπινες σχέσεις και οι κοινωνικές συλλογικοποιήσεις αλλά και ως εδάφους που μπορεί να αποτελέσει πεδίο χειραφέτησης και ανάπτυξης ριζοσπαστικών κινημάτων και αγώνων.

Στον αντίποδα της επέλασης των καπιταλιστικών σχέσεων που επιχειρούν να ξεριζώσουν κάθε συλλογική σχέση κοινότητας, αναζητούμε τα «σημεία» συνάντησης των ανθρώπινων αρνήσεων στην κατεύθυνση της ατομικής και κοινωνικής απελευθέρωσης.

Στο Αιγάλεω των εμπορευματικών ροών, της πολεοδομικής λεηλασίας, της άνθισης του μεγάλου κεφαλαίου στο πλάι της εξαθλίωσης, της εκποίησης του Μπαρουτάδικου, των ερημοποιημένων δημόσιων χώρων, των τραπεζοκαθισμάτων που γεμίζουν τις πλατείες και τους πεζόδρομους, της πλήθυνσης των άστεγων, της απαξιωμένης «εμπειρίας» και «επιθυμίας», της εξατομίκευσης και της μοιρολατρίας... ψάχνουμε τρόπους να ρηγματώσουμε την κυρίαρχη αφήγηση που μας θέλει υποταγμένους, δούλους, εργάτες και καταναλωτές, νεκρούς σε μία πόλη νεκρή...

Και θα τους βρούμε!

[Το παρόν έντυπο εκδίδεται από την ομάδα Carex Flacca της κατάληψης Σινιάλο και διακινείται χέρι με χέρι, χωρίς αντίτιμο, με ελεύθερη οικονομική συνεισφορά. Το πρώτο φύλλο τυπώθηκε τον Ιούλη του 2014 σε 600 αντίτυπα. Η φωτογραφία του εξωφύλλου καθώς και οι περισσότερες φωτογραφίες του εντύπου -εκτός των φωτογραφιών που πλαισιώνουν τα κείμενα για Ν.Φιλαδέλφεια, Μύκονο, Βραζιλία- έχουν τραβηχτεί από τη στ:οργή (storgh.blogspot.gr).

site & e-mail επικοινωνίας: http://sinialo.espiv.net | sinialo@espiv.net]

σινιάλο για την επανεδαφικοποίηση της ατομικής και συλλογικής εμπειρίας

«Οι πόλεις αναγνωρίζονται από την περπατησιά τους, όπως και οι άνθρωποι. [...] Ολες οι μεγάλες πόλεις συνίσταντο σε ακανόνιστες κινήσεις, αλλαγές, προπορεύσεις, βραδυπορίες, συγκρούσεις πραγμάτων και υποθέσεων, απύθμενα σημεία ηρεμίας, τροχιές και απάτητες περιοχές, έναν τεράστιο ρυθμικό κτύπο και μια αιώνια παραφωνία και μετατόπιση μεταξύ όλων των ρυθμών· και όλο αυτό έμοιαζε με κοχλαστή φούσκα μέσα σε ένα δοχείο καμωμένο από τα ανθεκτικά υλικά των κτιρίων, των νόμων, των διατάξεων και των ιστορικών παραδόσεων.»

Ρόμπερτ Μούζιλ, "Ο άνθρωπος χωρίς ιδιότητες "

Ζούμε σε πόλεις που ολοένα και περισσότερο χάνουν την «περπατησιά» τους. Η κυρίαρχη Πολεοδομία, οι μητροπολιτικές ροές, οι εμπορευματικοί κόμβοι εξαπλώνονται γύρω μας ξεριζώνοντας κάθε έννοια συλλογικοποίησης και εδαφικοποίησης των σχέσεων, των εμπειριών και των επιθυμιών. Από την εποχή της μεγάλης αστικοποίησης και μέχρι σήμερα, η κυρίαρχη Πολεοδομία επιδιώκει να παίξει το ρόλο όχι μόνο της φυσικής οχύρωσης των επικυρίαρχων καπιταλιστικών σχέσεων, αλλά και της αναπαραγωγής και εγκαθίδρυσής τους στο Δημόσιο πεδίο της καθημερινής ζωής.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, διαμορφώνεται ένα αστικό συνεχές με κύριο χαρακτηριστικό τον επικαθορισμό των πόλεων από τον χωροταξικό πολιτισμό της κατανάλωσης. Το Δημόσιο, ως έδαφος μέσα στο οποίο μπορεί κανείς να υπάρξει ορίζοντας τη δική του κατάσταση, απαξιώνεται όχι μόνο από την κυρίαρχη

Πολεοδομία αλλά και από τους ίδιους τους πληθυσμούς ως ένα ακόμη πεδίο κρατικής διαχείρισης. Με αυτόν τον τρόπο, οι πόλεις απομακρύνονται όλο και περισσότερο από την έννοια της Κοινότητας: εγκαταλείπουν τις έννοιες της «μοιρασιάς», της «κοινωνικής οργάνωσης», της «συνάντησης» (που πλέον αποκτά χαρακτηριστικά τύχης και παθητικότητας) και θεμελιώνουν άλλες όπως η «εξατομίκευση», η «ιδιώτευση», η «παθητικότητα», ο «πανικός»...

Κατασκευάζεται μια κοινωνική πραγματικότητα όπου η ατομική και συλλογική εμπειρία αποεδαφικοποιείται από το Δημόσιο, για να στριμωχτεί ακρωτηριασμένη μέσα στο Ιδιωτικό. Μια πραγματικότητα αποξένωσης, ξεριζώματος των σχέσεων και εμπειριών και αντικατάστασης της συλλογικής κουλτούρας με διάσπαρτες ατομικότητες που επικοινωνούν μονάχα μέσα από τα προϊόντα που αγοράζουν και καταναλώνουν.

Ανέκαθεν, η διαχείριση του αστικού τοπίου από την Εξουσία στόχευε στην ίδια τη διαχείριση της ζωής και της κίνησης μέσα σε αυτό. Οι σύγχρονες πόλεις δομούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να καθορίζουν όχι μόνο τις ροές υλικών και έμψυχων αποθεμάτων αλλά και την ίδια τη συναισθηματική διάθεση των ανθρώπων που ζουν και κινούνται σε αυτές. Ακριβώς μέσα σε αυτή τη συνθήκη, η σημασία εννοιών όπως χώρος, χρόνος, ελευθερία, συλλογικότητα, επιθυμία, ψυχαγωγία προσαρμόζεται προκειμένου να χωρέσει την κυριαρχική αφήγηση για αυτές. Ετσι, κάθε άνθρωπος δικαιούται να έχει ελεύθερο χρόνο ακριβώς επειδή δε θα επιδιώξει να διαχύσει την έννοια της ελευθερίας μέσα στο σύνολο του καθημερινού χρόνου. Καθένας μπορεί να κινείται στο «δημόσιο» πεδίο αφού πρώτα έχει απαξιωθεί στο μυαλό του η ελευθερία της κίνησης.

Το Αιγάλεω είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα μιας τέτοιας πόλης. Εχοντας δεχθεί, τα τελευταία χρόνια, μια ανελέητη επιθετικότητα από την Κυριαρχία, με την εισβολή του μεγάλου κεφαλαίου (ΙΚΕΑ, media markt, praktiker, ΜΕΤΡΟ) να επιχειρεί μια άνευ όρων αναδιάρθρωση του τοπίου, το Αιγάλεω φαίνεται να βγαίνει από αυτήν την κατάσταση βαθιά μεταλλαγμένο στη βάση των κοινωνικών σχέσεων που το συνέχουν.

Στην πραγματικότητα μιλάμε για μια συνολική αναδόμηση της πόλης, που στόχο δεν έχει μόνο τον μετασχηματισμό της σε πυλώνα του καπιταλιστικού σχεδίου, αλλά και τον επανακαθορισμό των κοινωνικών σχέσεων που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της. Οι καφετέριες και «τα κέντρα διασκέδασης» που καταλαμβάνουν ολοένα και περισσότερο χώρο μέσα στο δημόσιο τοπίο, το μπαρουτάδικο που ξεπουλιέται σε ιδιώτες με σκοπό την εμπορευματική αξιοποίησή του (ΑΛΕΑ, Πατινάζ), ο συσσωρευμένος μεγάλος πλούτος (ΙΚΕΑ, media markt κ.λπ.) που αναδιατάσσει τις ροές της πόλης, η απαξίωση των δημόσιων χώρων (πλατείες, πάρκα) και η επιτηδευμένη απονέκρωσή τους είναι λίγα μόνο από τα καινούρια δεδομένα που επιβάλει η Εξουσία σε μια σκόπιμα απαξιωμένη πόλη που, μέχρι τώρα, «παρήγαγε» εργατικά χέρια για το εμπορικό και βιομηχανικό κεφάλαιο της ευρύτερης περιοχής.

Κι όπως κάθε κίνηση καθυπόταξης της καθημερινής ζωής από την Εξουσία, έτσι και αυτός ο επιθετικός μετασχηματισμός της χωροταξίας –στην κατεύθυνση της απρόσκοπτης και όσο το δυνατό περισσότερο κερδοφόρας σύνδεσης της παραγωγής με την κατανάλωση- καθαγιάστηκε από την κυρίαρχη αφήγηση ως μια «φυσική» συνέχεια, μια ορθολογική εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών. Ομως, το ιδεολόγημα της «ανάπτυξης» ανέκαθεν αποτελούσε το εργαλείο με το οποίο οι εξουσίες λεηλατούσαν τους ανθρώπινους πληθυσμούς και το περιβάλλον. Ειδικότερα στις μέρες μας, με την επίσημη Επιστήμη να θωρακίζει τις προσταγές του Καπιταλισμού, η ανάπτυξη επελαύνει πάνω στα κοινωνικά συντρίμμια έχοντας νομιμοποιηθεί πλήρως ως μια «αυτονόητη», «φυσική» και «ορθολογική» διαδικασία.

Μέσα σε αυτή τη διαδικασία επαναπροσδιορισμού του τοπίου, η ατομική και συλλογική αναφορά και εμπειρία θα ξεριζωθεί για να αντικατασταθεί από τα νέα «ήθη» που προστάζει το σύγχρονο αστικό μοντέλο. Το Αιγάλεω των προσφυγικών καταυλισμών, των μεταναστών, της κατοχής, της αντίστασης, των μεταπολιτευτικών αγώνων, των γειτονιών θα μετασχηματιστεί στην πόλη του ΙΚΕΑ, της mainstream ή «εναλλακτικής» διασκέδασης, των αποστειρωμένων δημόσιων χώρων και του Ατομικού που δεν θα έχει πια καμία αναφορά στο Συλλογικό.

Η έννοια της κοινότητας, όπως αυτή αποτυπώθηκε στο πέρασμα του χρόνου με τις γειτονιές να αποτελούν το έδαφος ανάπτυξης μιας ιδιότυπης κοινοτικής αλληλεγγύης, διαρρηγνύεται στην κατεύθυνση παραγωγής «μικρών εγώ» μέσα σε μια τεράστια πόλη. Με τη γιγάντωση του Αιγάλεω, οι άνθρωποι «μικραίνουν».

Την ίδια στιγμή, το μικροαστικό όνειρο ψυχορραγεί μέσα στο σημερινό περιβάλλον της κρίσης όπου ο καπιταλισμός δεν υπόσχεται πια τίποτα. Οι ανισότητες διευρύνονται και οι τόποι συγκέντρωσης του μικρού ή μεγάλου κεφαλαίου ανθίζουν πλάι σε εξαθλιωμένες γειτονιές ντόπιων και μεταναστών, οι οποίες έχουν ήδη αρχίσει να ερημώνουν εξαιτίας ενός νέου κύματος μετανάστευσης προς το εξωτερικό.

Παρ' όλα αυτά, πίσω από τη φαινομενικότητα της απαξίωσης του «δημόσιου» και «συλλογικού» πειράματος, και στο πλάι της εξελισσόμενης αναδιάρθρωσης της πόλης και του κοινωνικού ιστού, υπάρχουν κοινωνικές αναφορές πολύ πεισματάρικες που δεν είναι διατεθειμένες να θυσιάσουν ούτε ελάχιστο έδαφος στα σχέδια της Κυριαρχίας.

Υπάρχουν σχέσεις αλληλεγγύης και συντροφικότητας που συγκροτούνται αυθόρμητα ενάντια στην παντοδυναμία της εξουσίας και του χρήματος μέσα στην πόλη. Υπάρχουν καθημερινές χειρονομίες αγάπης που διαρρηγνύουν το αστικό συνεχές της απομόνωσης. Θέλουμε να διευρύνουμε αυτές τις στιγμές αλήθειας μέσα στον ψεύτικο χωροχρόνο του θεάματος. Μέχρι να «γιγαντωθούν» ξανά οι άνθρωποι ορίζοντας εκ νέου τις ζωές τους, ορίζοντας εκ νέου την κοινότητα, την πόλη. Μέχρι τη στιγμή που η ατομική και συλλογική επιθυμία θα βρει το έδαφος για να διεκδικήσει την ίδια την ελευθερία.

ιερά οδός & θηβών...

...ενάντια στις εκλογές και τους σωτήρες (ανάρτηση γιγαπανώ 21/05/2014)

...για την αλληλεγγύη στους ολικούς αρνητές στράτευσης (ανάρτηση γιγαπανώ 18/06/2014)

για την εισβολή των εμπορευματικών σχέσεων στο δημόσιο χώρο

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να (προσδι)ορίσει κανείς έναν «χώρο». Ενας από αυτούς είναι ο ορισμός του δια μέσου των υλικών μορφοποιήσεων που αναγνωρίζονται στο εσωτερικό του ή περιμετρικά αυτού (για παράδειγμα, μια πόλη προσδιορίζεται από τους δρόμους ή τα σημεία εκείνα που αποτελούν τα φυσικά σύνορά της).

Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση δεν είναι ανεξάρτητη από τις διαδικασίες –ατομικές ή συλλογικές- που αποτυπώνουν τις σχέσεις που αναπτύσσονται (ή δεν αναπτύσσονται) σε ένα χώρο και νοηματοδοτούν τις υλικές μορφοποιήσεις τροφοδοτώντας τις με περιεχόμενα.

Η νοηματοδότηση αυτή αποτελεί κύριο διακύβευμα των πόλεων για τις καπιταλιστικές σχέσεις. Αν θεωρηθεί ότι η υλική αποτύπωση των σύγχρονων πόλεων χωρίζεται σε τρεις ζώνες (Ιδιωτική, Δημόσια, Κρατική), τότε είναι αυτονόητο ότι, στην κοινωνία που καθορίζεται από την Εμπορευματική παραγωγή, όλες αυτές οι ζώνες πρέπει να συμβάλλουν και στην απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη κυκλοφορία του Κεφαλαίου μέσα στην πόλη.

Αν αφήσουμε στην άκρη τους Κρατικούς χώρους (Κρατικά κτίρια, Αστυνομικά τμήματα, Δημαρχεία, Εφορίες και λοιπές κρατικές υπηρεσίες) ως χώρους πολιτικής διαχείρισης των καπιταλιστικών σχέσεων, η σχέση ανάμεσα στο Δημόσιο χώρο και τον Ιδιωτικό αποτελεί το σημείο τριβής πάνω στο οποίο συμπυκνώνονται οι δυνάμεις και οι επιδιώξεις διείσδυσης του Κεφαλαίου μέσα στο μητροπολιτικό πεδίο.

Θεωρώντας τον Δημόσιο χώρο ως την χωρική αποτύπωση της «δημόσιας σφαίρας», του πεδίου εκείνου δηλαδή μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η διαλεκτική των ανθρώπινων σχέσεων δίχως να υπόκειται σε κανενός είδους εμπορευματική σχέση, γίνεται αντιληπτό ότι ο χώρος αυτός εξ ορισμού έχει ελάχιστα να προσφέρει στο διαρκές καπιταλιστικό διακύβευμα της σχέσης μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Και γι' αυτό το λόγο δέχεται την επιτηδευμένη απαξίωση της Κυριαρχίας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο Δημόσιος χώρος θα εγκαταλειφθεί, θα απονεκρωθεί, θα ερημοποιηθεί και τελικά θα απαξιωθεί στην κοινωνική συνείδηση ως ένα έδαφος που απλώς υπάρχει για να «διασχίζεται» μέσα στις αχανείς μητροπολιτικές ροές. Και μάλιστα, θα διασχίζεται «τρέχοντας» αφού πρώτα θα έχει εμποτιστεί από το Φόβο της μη-ασφάλειας που καλλιεργείται και διαχέεται από τους κυρίαρχους μηχανισμούς και τα Μ.Μ.Ε.

Αυτή η πραγματικότητα της απαξίωσης και απονέκρωσης μετατρέπει το Δημόσιο χώρο σε βορά του «αναπτυξιακού» Κεφαλαίου που έρχεται να τον «αξιοποίησει» με την πρόφαση της διευκόλυνσης των πληθυσμών, της κάλυψης κοινωνικών αναγκών, του καλλωπισμού της πόλης, της μετατροπής του σε ένα «ασφαλές» περιβάλλον.

Οι πεζόδρομοι και οι πλατείες γεμίζουν τραπεζοκαθίσματα, τα πάρκα γεμίζουν καφετέριες και εμπορικά κέντρα που «πουλάνε με θέα το πράσινο», οι αλάνες μετατρέπονται σε πολυόροφα πάρκινγκ αυτοκινήτων κ.ο.κ. Πρόκειται για την επέλαση του Κεφαλαίου που έρχεται να αναδιατάξει και να επανανοηματοδοτήσει το Δημόσιο τοπίο, αφαιρώντας τα χαρακτηριστικά ελευθερίας του και τροφοδοτώντας το με περιεχόμενα που το ορίζουν εκ νέου στη βάση των καπιταλιστικών προσταγών. Ετσι, ο Δημόσιος χώρος λαμβάνει έναν χαρακτήρα ημι-δημόσιο ή καλύτερα ημι-ιδιωτικό, αφού ο μετασχηματισμός που πραγματοποιείται έχει τόσο επιθετικά χαρακτηριστικά που επικαθορίζει τελικά όποια σχέση αναπτύσσεται στο εσωτερικό του.

τραπεζοκαθίσματα στην πίσω πλευρά του μπαρουτάδικου

Ενας μετασχηματισμός που παίρνει σάρκα και οστά από τη διάχυτη αλλοτρίωση των ανθρώπων, τα αδιέξοδα των σχέσεων που σκορπίζονται στη μαζική διασκέδαση και κουλτούρα, την απαξίωση της πραγματικής επικοινωνίας, της δημιουργικότητας, της έμπνευσης…

Στο Αιγάλεω, η λεηλασία των Δημόσιων χώρων αποτελεί φαινόμενο των τελευταίων ετών και συνοδεύτηκε από την ευρύτερη επέλαση του μεγάλου κεφαλαίου (ΜΕΤΡΟ, ΙΚΕΑ), το ρίζωμα του τριτογενούς τομέα στην περιοχή και τη μετατροπή της σε εμπορικό θύλακα των Δυτικών Προαστίων. Παρ' όλο που, από πολύ νωρίτερα, εκτάσεις του Μπαρουτάδικου καταπατήθηκαν και μοιράστηκαν σε κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς (Καφετέρια ΑΛΕΑ, ΤΕΙ Αθήνας, σχολεία, γήπεδα τοπικών ομάδων), τα τελευταία χρόνια έχουμε να κάνουμε με μια πρωτόγνωρη (για τα δεδομένα της πόλης) εισβολή του Ιδιωτικού μέσα στο Δημόσιο τοπίο.

Αγίας Λαύρας, Αγίου Κωνσταντίνου, Χρυσοστόμου Σμύρνης, Μοσχονησίων, Μάκρης, πλατεία Εσταυρωμένου, πλατεία Λέλας Καραγιάννη, πλατεία Δαβάκη, πλατεία Γρηγορίου Λαμπράκη, πλατεία Ελευθερίας, Μπαρουτάδικο, Πατινάζ είναι λίγοι μόνο από τους πολλούς δημόσιους χώρους (πεζόδρομοι, πλατείες, πάρκα) που τα τελευταία χρόνια έχουν περάσει σε ένα ιδιότυπο ημι-ιδιωτικό καθεστώς με την πλήρη αρωγή των δημοτικών αρχών που εκδίδουν άδειες με χρηματικά ανταλλάγματα. Αυτά τα μαγαζιά –που έχουν γεμίσει ασφυκτικά με τραπεζοκαθίσματα κάθε σπιθαμή γης- βγάζουν φράγκα πουλώντας «δημόσιο» που με τη σειρά τους έχουν νοικιάσει από τους αρχοντίσκους της εκάστοτε δημοτικής αρχής. Και το θέμα δεν είναι μόνο αυτό.

Η επέλαση και εγκαθίδρυση των τραπεζοκαθισμάτων της mainstream ή εναλλακτικής διασκέδασης και μαζικής κατανάλωσης είναι επιθετικές σε τέτοιο βαθμό που δεν αφήνουν κανένα περιθώριο διαφορετικής χρήσης των συγκεκριμένων χώρων. Είναι ενδεικτικό ότι αρκετά από τα σημεία που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι αδύνατο ακόμα και να τα διασχίσει κανείς.

ο πεζόδρομος της Αγ. Λαύρας

Κι ολοένα η κατάσταση χειροτερεύει. Οσο η ιδιώτευση και το ιδιωτικό στοιχείο κερδίζουν χώρο από τα συλλογικά πεδία ελευθερίας, τόσο αργά αλλά σταθερά το Αιγάλεω θα μετατρέπεται σε μια μισητή πόλη. Τόσο αργά αλλά σταθερά θα πληθαίνει γύρω μας η Ασφυξία... Μέχρι τη στιγμή που θα αποφασίσουμε να πάρουμε τις Ζωές και την πόλη στα δικά μας χέρια...

ΛΟΙΠΟΝ ωραία! Εφτάσαμε, ποιος ξέρει από τι κήπους
Ξένα πουλιά γης άγνωστης – Πρώσσοι εδώ ατενείς-
Και είμαστ' εδώ (στης χάλκινης καρδιάς μας μπρος τους χτύπους)
Μ' άγνωστο εντός μας γύρισμα και ρόγχο μηχανής

Κι ήταν ωραία – πρώτο φτερό- άκρη άκρη τ' ακρωτήριου
Της χίμαιρας ως στάθκαμε με πόζες και ρυθμούς
Με στήθος κούφιο, ακούοντας εντός μας του μυστήριου
Τη ρόδα, πόθους να γυρνά , γρανάζια και αριθμούς

Πρώτο φτερό – τι πήδημα ! – Παράδεισος που εχάθη
Η πρώτη ανυπαρξία μας (αργά τάχα ή νωρίς;)
Κι είμαστ' –α- χα! – απ' το υλικό (να ζούμε χωρίς λάθη)
Πούν' – με σοφία- οι ηλίθιοι και οι σοφοί ν' χωρίς...

Λειψοί ή περίσσοι; Αίνιγμα! Μυστήριο γύρω οι τόποι
Και ο σπαραγμός της μύτης μας μοιάζει άνθος του ουρανού
- Δε φτάσαμε ή περάσαμε – κι εμείς – να 'μαστ' ανθρώποι;
Δώθες τάχα σταθήκαμε ή πέρα από το νου;

Γιάννης Σκαρίμπας
Τα Ρομπότ

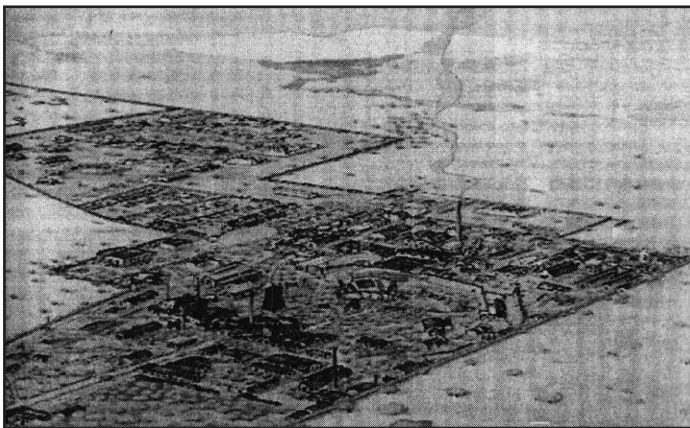
μπαρουτάδικο
* έχει να πέσει εξέγερση...

Ο τόπος στο χρόνο

Το 1874 συστήνεται η ανώνυμη εταιρία «Ελληνικό Πυριτιδοποιείο». Το ’75 αγοράζεται η έκταση των 100 στρεμμάτων για την κατασκευή εργοστασίου. Το Αιγάλεω γεννιέται από εργάτες οι οποίοι μετακομίζουν κοντά στο εργοστάσιο. Τα πρώτα σπίτια φτιάχνονται με υλικά του εργοστασίου. Για όσο χρόνο το εργοστάσιο λειτουργεί οι κατοικίες πυκνώνουν παρά το ότι τα εργατικά ατυχήματα είναι αλλεπάλληλα. Το Αιγάλεω γεννιέται από εργάτες που σκοτώνονται σε εργοστάσιο κατασκευής πυρομαχικών. Ολόκληρες στοές καταρρέουν και θάβονται μαζί με τους νεκρούς τους και οι εκρήξεις που γίνονται κάθε τόσο απειλούν τα γειτονικά σπίτια. Αποκορύφωμα, η έκρηξη του 1936. Πέτρες, λαμαρίνες, ανθρώπινα κορμιά εκσφενδονίζονται. Στο σημείο που βρί-

σκονται τα τελευταία κομμάτια, χτίζεται η εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας. Στη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου χτίζονται οι υπόγειες στοές βάθους έως 10 μέτρων. Χρησιμοποιούνται για την αποφυγή των βομβαρδισμών από τους ναζί. Στην κατοχή, οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου περνούν στα χέρια των γερμανών και μεχρι το '44 έχουν λεηλατηθεί. Μέχρι το '60 δεν ξανακαταφέρνει να λειτουργήσει κανονικά. Εν τω μεταξύ οι κάτοικοι απαιτούν, λόγω των εκρήξεων και των τοξικών αερίων που εκπέμπει, να σταματήσει η λειτουργία του και να απομακρυνθεί. Το 1970 το εργοστάσιο κλείνει. Το 1974 ο στρατός γκρεμίζει τοίχους και φυλάκια, ανατινάζει φουγάρα κι η περιοχή ισοπεδώνεται. Απομένει μόνο το σημερινό φουγάρο. Ταυτόχρονα με την παραχώρηση της έκτασης στο δημόσιο και την δεντροφύτευση μεγάλα τμήματα περιφερειακά, τσιμεντοποιούνται (ΤΕΙ, σχολεία, γήπεδα, ΟΑΕΔ). Περίπου το 1/5 της έκτασης χτίζεται κατευθείαν.

αεροφωτογραφία από το εργαστάσιο στο μπαρουτάδικο

Στα χέρια του Δήμου

«Περιβαλλοντικό στολίδι για το Αιγάλεω χαρακτηρίζει ο δήμος το Μπαρουτάδικο.»

Διαβάζουμε την κυριαρχία. Ο δημόσιος χώρος για εκείνη είναι ένα συνεχές πεδίο άντλησης υπεραξίας. Οι κατά καιρούς παρεμβάσεις και νοηματοδοτήσεις της, προσπαθούν να χωρέσουν μέσα στο Μπαρουτάδικο, ένα σωρό «υπηρεσίες και ανάγκες για τον πολίτη». Συγκεκριμένα το

«Φωταγωγημένο. Γλάστρες σε σχήμα αυτοκινήτου. Η λίμνη με το γεφυράκι της και πάπιες να παπίζουν γαλήνια στα νερά της. Στα τραπεζάκια του δημοτικού καφενέ με τα χαριτωμένα μενού οικονομικού προλεταριακού καφέ, το τάβλι. Πιο πέρα, πατιναζ. Κυρίλα. Λάουντς καφέ μπαρ «The nursery» στον 4ο όροφο πολυκαταστήματος με υπόγειο παρκινγκ. Στην σκακιέρα κακοπληρωμένοι χορευτές προσφέρουν δημόσιο θέαμα και κληρώνουν δώρα υγείας και ομορφιάς στους σαστισμένους περαστικούς. Οι επιφάνειες ομοιόμορφα βαμμένες με ζωηρά κιτρινοπορτοκαλογκρί -τύπου μετρό- με επιλεγμένα σημεία στριτ αρτ εκθεμάτων κανονικών καλλιτεχνών. Τα σπάνια δέντρα υψηλού πρασίνου θα φιλοξενούν στην σκιά τους τραπεζοκαθίσματα...»

Ούτε να το σκέφτονται...

Μπαρουτάδικο είναι ταυτόχρονα «πνεύμονας πρασίνου», «φιλέτο εμπορευματικής αξιοποίησης», «κέντρο πολιτισμού και αθλητισμού», «χώρος εκθέσεων και εγκαινίων», «χώρος αναψυχής» και τόσα άλλα. Ετσι χτίζονται τα γήπεδα, το θέατρο, η ψεύτικη λίμνη, η Αλέα, το Πατινάζ. Και φυσικά δίνονται οι άδειες για τα τραπεζοκαθίσματα από την πίσω του πλευρά, κοντά στα ΤΕΙ. Ας ρίξουμε, όμως, μια προσεκτικότερη ματιά σε δύο συγκεκριμένες εκδοχές αυτού που ονομάζουμε υπεραξία.

Οικονομική ή «ανάπτυξη»

Εν μέσω οικονομικής κρίσης η «ανάπτυξη» γίνεται επιθετικότερη ή απλώς πιο απροκάλυπτη. Το Μπαρουτάδικο συγκεκριμένα, φιγουράρει στις λίστες της Κ.Ε.Δ. Α.Ε.[1] τα τελευταία 6 χρόνια, η οποία κατέχει 380 στρ. του άλσους. Πολλές φορές έχει –και θα- χαρακτηριστεί το άλσος ως «αναξιοποίητο» και υποβαθμισμένο. Τα παραπάνω συμπυκνώνονται στην υπόθεση του πατινάζ. Το αναψυκτήριο εμφανίζεται εν μια νυκτί. Τα σχέδια περί τετραόροφου βρεφονηπιακού σταθμού, 650 τετραγωνικών με υπόγειο πάρκινγκ, αρχίζουν να ακούγονται στις αρχές του 2012. Τον Μάρτη, έχει ήδη ξηλωθεί η παιδική χαρά και οι κάτοικοι κάνουν ασφαλιστικά μέτρα. Την περίοδο που ακολουθεί, το ζήτημα φουντώνει. Δημιουργείται η συνέλευση των κατοίκων κι ο χώρος ζωντανεύει αλλιώς. Οι μπουλντόζες έρχονται 2 φορές. Η δεύτερη τον Ιούλιο του 2013 είναι και η καθοριστική. Το έργο μέχρι τα τέλη του έτους έχει ακυρωθεί με τον εργολάβο να έχει παραιτηθεί και μια μεγάλη παρακαταθήκη στους αγώνες της περιοχής. Πρόσφατα ο θρυλικός βρεφονηπιακός επανήλθε στο προσκήνιο ως «προεκλογική δέσμευση» του καινούργιου μας δημάρχου. *Εδώ θα είμαστε...*

το θέατρο Αλέξης Μινωτής μέσα στο Μπαρουτάδικο, χώρος στον οποίο απαγορεύεται η πρόσβαση και φυλάγεται από security και συστήματα συναγερμού

Πολιτική ή «αλισβερίσι»

Το διαβατήριο για κάθε ένα από τα παραπάνω έργα, είναι ο χαρακτηρισμός τους ως «κοινωφελή». Η πολιτική υπεραξία σε ότι αφορά το Μπαρουτάδικο,

[1] Κτηματική Εταιρία Δημοσίου (εταιρία που διαχειρίζεται τα ακίνητα του Ελληνικού Δημοσίου).

έγκειται στην λογική εκείνη του πολιτικού νταραβεριού -που αποτυπώνεται καθαρά και στις εκλογές- και περιλαμβάνει τους δημότες απ' την μια που είναι οι άνθρωποι με τις «ανάγκες» και το δήμο απ' την άλλη που είναι οι άνθρωποι με τις «ιδέες». Σε ό,τι αφορά εμάς, δεν περιμένουμε από κανέναν να μας διαμορφώσει/καθορίσει τον χώρο στον οποίο κινούμαστε μεταφορικά και κυριολεκτικά. Δεν υπάρχουν «ανάγκες μας» που ο δήμος πρέπει να καλύψει μέσω του Μπαρουτάδικου. Δεν είμαστε ψηφοφόροι. Δεν περιμένουμε να εξαργυρώσουμε τα κουκιά μας σε συντριβάνια και αναψυκτήρια. Ούτε φυσικά μας συγκινεί το «Αιγάλεω ως τουριστικός προορισμός» όπως αναφέρθηκε πρόσφατα σε τηλεοπτικό πρωινάδικο από τον απερχόμενο δήμαρχο Χρ. Καρδαρά. Δεν θέλουμε στο Μπαρουτάδικο να «βρίσκουμε την ησυχία μας» πίνοντας τον καφέ μας. Δεν θέλουμε την ησυχία κανενός. Το Μπαρουτάδικο είναι για μας φασαρία. *Εχει να πέσει εξέγερση...*

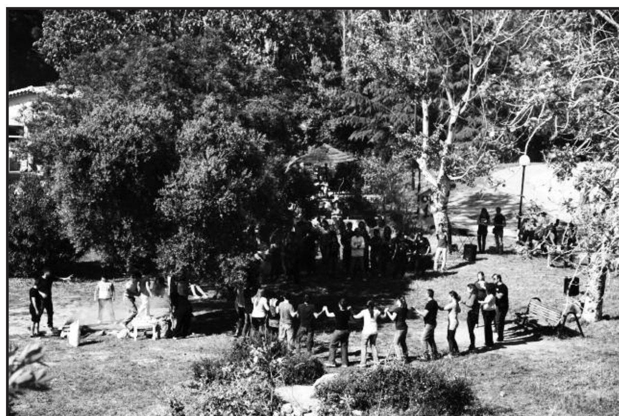
Δεν είμαστε αφελείς

Καταλαβαίνουμε πως όσο φροντίζεται ο δημόσιος χώρος να είναι παραγωγικός, άλλο τόσο φροντίζεται και η αποφυγή του αντιθέτου του. Ξέρουμε πως η εμπορευματική ροή, οι ρυθμοί κι ο έλεγχος δομούν τον περίγυρο ασφυκτικά περιφρουρώντας μια μοναδική, μονότονα επαναλαμβανόμενη εκδοχή της πραγματικότητας. Αυτό είναι για 'μας πολύ σημαντικό. Κάνουμε μια αντιστροφή. Ο «καφενές». Η οικονομική υπεραξία είναι το νοίκι στον δήμο. Η πολιτική είναι ότι ο δήμος φρόντισε να έχεις πού να πίνεις τον καφέ σου. Πίνω τον καφέ μου σημαίνει ελεύθερος χρόνος και κοινωνικοποίηση. Ο αποκλεισμός από αυτήν την δυνατότητα ενδεχομένως να έκανε την επιθυμία για καφέ ή κοινωνικοποίηση να αυτοοργανωθεί σε μια υποδομή η οποία δεν θα είχε καμία σχέση με τον δήμο. Πέρα απ την αυταξία της ίδιας αυτής της κίνησης, υπάρχει και κάτι άλλο. Πως είναι φορέας ενός τρόπου επιλογής, ενός τρόπου οικειοποίησης, μιας *εκδοχής* που δεν είναι ορατή ή αυτονόητη κι απλώς απορρίπτε-

ται επειδή ο κόσμος θέλει να πίνει τον καφέ του εκεί που του τον σερβίρουν άλλοι. Η υποτίμηση και συρρίκνωση του δημόσιου χώρου θέλει να αφαιρεί ακόμη και τη δυνατότητα ύπαρξης τόπων και πεδίων συναντήσεων ανοιχτών σε επιθετικά- παραβατικά ενδεχόμενα.

Διαβάζουμε το τοπίο με τους δικούς μας τρόπους. Δεν υπερασπιζόμαστε τη διατήρηση κάθε δημόσιου χώρου «ως έχει». Υπερασπιζόμαστε τις δυνατότητες που ακόμη εμπεριέχει. Είναι ζήτημα ελέγχου της κοινωνικότητας, της φιλίας, του έρωτα, της σχέσης και της κατανομής της ενέργειάς τους σε προκαθορισμένες διόδους απόσβεσης και αποσυμπίεσης. Σε πεδία διαχωρισμένων δυνατοτήτων: θέατρο εδώ, μπάλα εκεί, πατίνι εδώ, καφέ εκεί, *εξέγερση παντού.*

γιορτή αλληλεγγύης στο Πατινάζ με τη συμμετοχή της ομάδας παραδοσιακών χορών του Θερσίτη, στο πλαίσιο των γενεθλίων της κατάληψης Σινιάλο

Αν το Μπαρουτάδικο χωροταξικά διακόπτει το αστικό συνεχές, χαλαρώνει τους ρυθμούς εντός του, προσφέρει άλλες παραστάσεις και -το κυριότερο- ελέγχεται δύσκολα, το δίπολο για την κυριαρχία είναι προφανές: εμπορευματοποίηση ή υποβάθμιση- νέκρα. Ετσι το ίδιο το Μπαρουτάδικο χωρίζεται σε ζώνες. Οι περιφερειακές ζώνες όπου υπάρχει εμπορευματική ροή και -καθόλου τυχαία- το περικυκλώνουν: χώρος μπροστά από την Ιερά οδό (Αλέα), πατινάζ, πίσω Μπαρουτάδικο με καφετέριες και ΕΑΚ. Και το εσωτερικό του κομμάτι που διατηρεί την φυσιογνωμία άλσους. Σ’ αυτό το δεύτερο κομμάτι υπάρχουν περιφραγμένες περιοχές με ελεγχόμενη πρόσβαση (θέατρο Μινωτής), περιοχές που είναι αδύνατο να προσεγγίσεις (στοές του εργοστασίου που έχουν σφραγιστεί) και μια υπόνοια χωματόδρομου που το διασχίζει απ’ άκρη σ’ άκρη. Η ηλεκτροδότηση έχει διακοπεί. Οι περατζάδες των ΔΙΑΣ έχουν αυξηθεί.

Αγίου Σπυρίδωνος

Δημητσάνας

Φωταγωγημένο τμήμα

Χτισμένο τμήμα

Θέατρο "Αλέξης Μινωτής"

Σχολεία

Ο.Α.Ε.Δ.

Χωματόδρομος

Καφετέριες

I "Πατινάζ"

II "Αλέα"

Αθλητικές εγκαταστάσεις (ΕΑΚ)

Πατινάζ

Ψεύτικη λίμνη

Τ.Ε.Ι.

Τραπεζοκαθίσματα

Εδέσσης

I

II

Ολυμπίας

Δαρδανελλίων

Ιερά Οδός

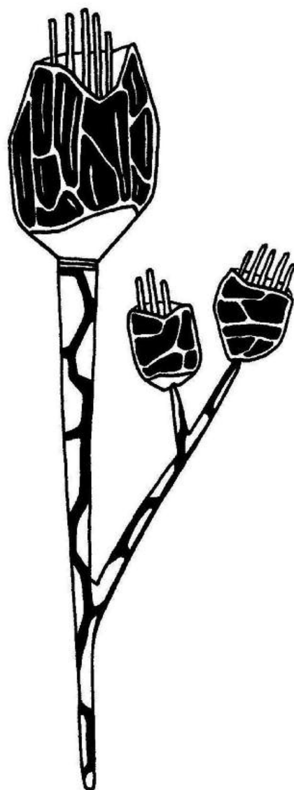

Εν μέσω οικονομικής κρίσης
το Μπαρουτάδικο γίνεται πιο «δικό μας»

Αν το πρόβλημα μιας καπιταλιστικής μητρόπολης που λειτουργεί αποτελεσματικά είναι η αποξένωση, η πλήξη, οι εντατικοί ρυθμοί (κ.λπ.), η οικονομική κρίση φέρνει αποκλεισμούς τόσο από τις κατασκευασμένες διεξόδους αποσυμπίεσης όσο και από τα πρότυπα. Το Μπαρουτάδικο σφύζει από κόσμο ο οποίος, ακόμη κι αν δεν είναι απόλυτα δική του επιλογή, το οικειοποιείται αλλιώς. Αυτή είναι μια αρχή.

Από ένα πικ νικ μέχρι ένα πάρτυ, από ένα κρυφτό μέχρι μια κοπάνα, από έναν αγώνα κρίκετ μέχρι ένα γκράφιτι ή ένα φιλί στο κιόσκι, από μια βόλτα μέχρι μια παρέα που ακούει μουσική και χορεύει, από ένα σκαρφάλωμα στα δέντρα μέχρι μια τρύπα στα κάγκελα, από ένα παγκάκι που θα γίνει σπίτι μέχρι ένα κόμπιασμα λίγο πριν την Ιερά οδό.

Θα βρίσκουμε τους τρόπους μας

Το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο και η περίπτωση της Ν. Φιλαδέλφειας

Στο σημερινό περιβάλλον της καπιταλιστικής κρίσης, η ανάκαμψη της κερδοφορίας του κεφαλαίου βασίζεται σε αρπακτικές μεθόδους «νέων περιφράξεων» που περιλαμβάνουν τη λεηλασία του κοινωνικού και του φυσικού πλούτου. Το κράτος συνδράμει το κεφάλαιο εισάγοντας νομοθετικές διατάξεις που επιτρέπουν την εντατικότερη εκμετάλλευση της εργασίας (μείωση μισθών, απελευθέρωση απολύσεων κ.λπ.) και την εμπορευματική αξιοποίηση του φυσικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολεοδομικές ρυθμίσεις προλειαίνουν το έδαφος για την αναδιάρθρωση του αστικού χώρου σύμφωνα με τις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής και κατανάλωσης.

Το νέο ρυθμιστικό σχέδιο Αθήνας- Αττικής (που ψηφίστηκε στο θερινό τμήμα της Βουλής με τη διαδικασία του «κατεπείγοντος») υπηρετεί αυτήν ακριβώς την κερδοσκοπική λογική του κεφαλαίου, καθώς διακηρύττει ρητά ότι «ο πολεοδομικός σχεδιασμός αποτελεί τη χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης». Με την άρση των περιορισμών στη δόμηση και χρήση της γης, το νέο ρυθμιστικό σχέδιο επιτρέπει την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη εμπορικών, βιομηχανικών ή άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων σε ένα πλήθος οικιστικών ζωνών και απειλεί μεσοπρόθεσμα τους κατοίκους με ουσιαστική εκδίωξη από τις γειτονιές τους. Το παραλιακό μέτωπο του Σαρωνικού (π.χ. το Φαληρικό Δέλτα, το Ελληνικό, ο Αγιος Κοσμάς κ.λπ.) παραδίδεται σε επιχειρηματικούς ομίλους με σκοπό να δημιουργηθούν τουριστικά συγκροτήματα και μαρίνες υποδοχής πολυτελών σκαφών αναψυχής, ενώ ταυτόχρονα προωθείται η ιδιωτικοποίηση των εναπομείναντων δημόσιων χώρων και του περιαστικού φυσικού περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, ο δήμος της Νέας Φιλαδέλφειας- Χαλκηδόνας παύει να θεωρείται περιοχή αμιγούς κατοικίας και εντάσσεται σε μια ευρύτερη χωρική ενότητα όπου προβλέπεται να εγκατασταθούν εμπορικές, βιομηχανικές, τουριστικές, χρηματοπιστωτικές και άλλες επιχειρήσεις. Το άλσος της Νέας Φιλαδέλφειας αποχαρακτηρίζεται ως δασική έκταση και μετονομάζεται σε μητροπολιτικό πάρκο προκειμένου να αναληφθεί η διαχείρισή του από ένα «φορέα ανάπλασης» που θα διευκολύνει την οικοδομική και εμπορική αξιοποίησή του. Συγκεκριμένα, παραχωρούνται ήδη 6 στρέμματα (άρθρο 81) και προβλέπεται η δυνατότητα να οικοδομηθούν άλλα 24 στρέμματα (άρθρο 82) για τη δημιουργία «αθλητικών εγκαταστάσεων» και τη στέγαση συναφών εμπορικών δραστηριοτήτων. Πρόκειται για φωτογραφικές διατάξεις που θα επιτρέψουν στον επιχειρηματικό όμιλο του Μελισσανίδη να υφαρπάξει και να εκμεταλλευθεί κερδοσκοπικά ένα μεγάλο τμήμα της περιοχής, αναιρώντας έτσι τον δημόσιο χαρακτήρα του άλσους. Ο Μελισσανίδης εξασφάλισε χρηματοδότηση 20 εκ. ευρώ από τον προηγούμενο περιφερειάρχη Αττικής (Σγουρό) και ήρθε πρόσφατα σε μυστική συμφωνία με την ηγεσία της αριστερής αντιπολίτευσης (Συριζα) που, ωστόσο, αναγκάστηκε τελικά να καταψη-

φίσει το νέο ρυθμιστικό σχέδιο στο σύνολό του μετά τις κινητοποιήσεις των κατοίκων της Νέας Φιλαδέλφειας. Εξάλλου, ο ίδιος επιχειρηματίας αγόρασε πέρυσι τον ΟΠΑΠ έναντι εξευτελιστικού αντιτίμου χάρη στις προνομιακές σχέσεις που

διατηρεί με τον πρωθυπουργό Σαμαρά. Το γνωστό φασιστοειδές και ιδρυτής του «Δικτύου 21» Φαήλος Κρανιδιώτης είναι ταυτόχρονα σύμβουλος του Σαμαρά και πληρεξούσιος δικηγόρος του Μελισσανίδη. Σε μια δίκη που εκκρεμούσε επί είκοσι ολόκληρα χρόνια, ο Μελισσανίδης καταδικάστηκε πρόσφατα σε πενταετή φυλάκιση για λαθρεμπόριο στην αγορά πετρελαίου. Στις τελευταίες δημοτικές εκλογές, προσπάθησε ανεπιτυχώς να αποκτήσει τον άμεσο έλεγχο της τοπικής εξουσίας κατεβάζοντας ως υποψήφιο δήμαρχο Νέας Φιλαδέλφειας τον πρώην ποδοσφαιριστή Γεωργαμλή.

Ασφαλώς, η περίπτωση Μελισσανίδη δεν είναι μοναδική. Η πρόσφατη εκλογική νίκη της παράταξης του Μαρινάκη στο δήμο Πειραιά και η εκλογή του Μπέου στη δημαρχία του Βόλου αποτελούν πρόσθετα παραδείγματα που καταδεικνύουν την τάση συγχώνευσης της κρατικής εξουσίας με το μαφιόζικο κεφάλαιο. Αυτή η σύζευξη κράτους-οικονομίας με μαφιόζικους όρους είναι ένα θεμελιώδες γνώρισμα του σύγχρονου ολοκληρωτισμού και εγκαινιάζει ένα νέο είδος πελατειακών σχέσεων, στο πλαίσιο των οποίων οι αρχιμαφιόζοι στρατολογούν ομάδες τραμπούκων ως εκτελεστικά όργανα για την εξυπηρέτηση των σχεδίων τους. Στην περίπτωση της Νέας Φιλαδέλφειας, η δράση αυτών των ομάδων (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται μπράβοι, φασίστες αλλά και «χρήσιμοι ηλίθιοι») εκδηλώθηκε πρόσφατα με τις επιθέσεις στον αυτοδιαχειριζόμενο κατειλημμένο χώρο «Στρούγκα», με τη στοχοποίηση

προσώπων και με μια σειρά αντισυγκεντρώσεων που εξελίχθηκαν σε δολοφονικά πογκρόμ ενάντια στους αντιστεκόμενους κατοίκους της πόλης.

Πέρα από την αυτονόητη αλληλεγγύη μας προς τα αγωνιζόμενα άτομα και τις συλλογικότητες της Νέας Φιλαδέλφειας, αναγνωρίζουμε το νέο ρυθμιστικό σχέδιο ως ζήτημα μείζονος σημασίας που αφορά όλες τις περιοχές της Αττικής. Στο Αιγάλεω, το άλσος του Μπαρουτάδικου έχει ήδη υποστεί πλήγματα από τη δημιουργία εστιών κερδοσκοπικής εκμετάλλευσης (Αλέα, Πατινάζ) και εξακολουθεί να εποφθαλμιάται από τους εκπροσώπους του τοπικού κεφαλαίου. Η πρόσφατη απόπειρα τσιμεντοποίησης του Πατινάζ (που αποτράπηκε χάρη στην κινητοποίηση των κατοίκων) δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας για τις προθέσεις της δημοτικής αρχής. Από την πλευρά μας, θα συνεχίσουμε να υπερασπιζόμαστε τους δημόσιους χώρους και το φυσικό περιβάλλον της πόλης αδιαχώριστα από τον ευρύτερο αγώνα μας ενάντια στον ολοκληρωτισμό του εμπορεύματος.

Φωτογραφία από τη διαδήλωση ενάντια στο Ρυθμιστικό Σχέδιο, για την υπεράσπιση των δημόσιων χώρων και την αλληλεγγύη στις καταλήψεις και τα αυτοδιαχειριζόμενα στέκια που πραγματοποιήθηκε στις 03/07 στη Ν. Φιλαδέλφεια με τη συμμετοχή αναρχικών, αριστερών και κατοίκων της περιοχής.

η εκδίκηση του «Μυκόνιου γείτονος»

Ενα νησί γεμάτο γρανίτη δεν μπορεί παρά να προσφέρει φτώχεια. Τίποτε δεν μπορεί να καλλιεργηθεί για να προσφέρει αυτάρκεια στους γηγενείς. Ξερολιθιά και πεζούλες παντού από τη μια για να περιφραχτούν οι ιδιοκτησίες και από την άλλη για να στοιβαχτούν οι πέτρες και να ξεχερσωθεί η γη. Αιώνες επί αιώνων φτώχεια. Ο «μυκόνιος γείτων» στην αρχαιότητα σήμαινε τον άνθρωπο που πήγαινε απρόσκλητος σε γιορτές για να εξασφαλίσει ένα πιάτο φαϊ. Εχει, όμως, ο καιρός γυρίσματα. Και ο τελευταίος μισός αιώνας είναι «η εκδίκηση του μυκόνιου γείτονος». Το νησί του γρανίτη έγινε top destination για τον παγκόσμιο τουρισμό. Κάθε καλοκαίρι, η Μύκονος βουλιάζει από όλες τις «φυλές του Ισραήλ» χωρίς κανείς να μπορεί επακριβώς να ερμηνεύσει τα αίτια της απαρχής του φαινομένου. Η παγκόσμια gay κοινότητα - με προεξάρχοντες τους πλούσιους ανάμεσά τους- αγκάλιασε το νησί

περισσότερο ακόμη κι από την Ιμπιζα κι αυτό αποτελεί πλέον μια σταθερά για κάθε ερμηνεία πρωταρχικής συσσώρευσης του συγκεκριμένου κεφαλαίου. Ως νησί, ωστόσο, κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι διαφοροποιείται από τα άλλα κυκλαδονήσια με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Η αλήθεια είναι ότι η Χώρα είναι παραθαλάσσια κι αυτό αποτελεί μια ιδιαιτερότητα. Η συσσώρευση ανθρώπων και κεφαλαίων από την άλλη έχει σημείο αναφοράς το νοτιοδυτικό μέρος του νησιού που έχει παραλλάξει ονόματα όπως το Πλυντρί σε Paradise και το Καλαμοπόδι στο ακόμη πιο εμπνευσμένο… Super Paradise.

Μια άλλη ιδιαιτερότητα του νησιού που σαφώς και το προσομοιώνει στα καπιταλιστικά χαρακτηριστικά είναι η σχέση των γηγενών με τη γη. Πέρα από την Χώρα, η έννοια του χωριού και των οικισμών δεν υπάρχει. Ανέκαθεν οι γηγενείς όταν έλεγαν «χωριό» εννοούσαν τη λεγόμενη «κατοικιά», μια αγροικία δηλαδή μέσα στο χωράφι με όλες τις επιβιωτικές εγκαταστάσεις που ήταν απαραίτητες στην καθημερινή αγροτική ζωή. Αυτές τις κατοικιές τις βρίσκει κανείς διάσπαρτες και στα πιο απίθανα σημεία του νησιού. Ακριβώς αυτή η κουλτούρα είναι που επιτρέπει σε οποιονδήποτε να χτίσει οπουδήποτε και οτιδήποτε θέλει. Το αποτέλεσμα είναι ένα νησί χωρίς οικισμούς αλλά γεμάτο «βίλες» σπαρμένες σε κάθε του σημείο. Η γη πουλιέται συχνά όχι με το στρέμμα, όπως οπουδήποτε αλλού στην αντίστοιχη επαρχία, αλλά με το τετραγωνικό μέτρο… όπως στα αστικά κέντρα.

Για να γίνουν, όμως, αυτά τα μικρά «παλάτια» χρειάστηκαν πολλές εκδουλεύσεις από τις δημοτικές αρχές. Για να μεταφερθεί νερό και ρεύμα στο πιο απόμερο σημείο του νησιού χρειάζονται προσοδοφόρες εργολαβίες και ασκήσεις ατασθαλιών. Η προηγούμενη δημοτική αρχή είναι ήδη υπόδικη για κατασπατάληση δημόσιου χρήματος. Αυτό, ωστόσο, δεν εμπόδισε τους μυκονιάτες να ψηφίσουν έναν παραγιό του απερχόμενου δημοτικού άρχοντα επιλέγοντας τη φυσική συνέχεια αυτής της κατάστασης.

Και αυτή η κατάσταση είναι που αξιώνει τη μεγάλη ατομική ιδιοκτησία και απαξιώνει οτιδήποτε δημόσιο. Θα περίμενε κανείς στον top destination του παγκόσμιου τουρισμού να υπάρχει ένα στοιχειωδώς αξιόλογο οδικό δίκτυο. Στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος του νησιού όχι μόνο δεν υπάρχει αλλά υπολείπεται της… Ανάφης. Τα δυστυχήματα είναι καθημερινή ρουτίνα και σε αυτό δεν μονοπωλεί το αλκοόλ αλλά «συνεισφέρουν» πολλαπλοί παράγοντες που απορρέουν όλοι από την αισχροκέρδεια. Λεωφορεία για τον «λαουτζίκο» κυκλοφορούν με το σταγονόμετρο δημιουργώντας ιδιότυπους ταξικούς αποκλεισμούς μέσα στο ίδιο το νησί. Επιπλέον, οι ταξιτζήδες είναι 33 τον αριθμό για όλο το νησί κρατώντας ερμητικά κλειστές τις πόρτες για την έκδοση νέων

αδειών συμπεριφερόμενοι, εντέλει, ως δυσεύρετοι και ακριβοθώρητοι άρχοντες. Οι κατσαρίδες είναι το αμέσως μετά τον άνθρωπο πολυσύχναστο είδος στη Χώρα και συνοδεύουν απαραιτήτως τα πανάκριβα κοκτέιλ στη Μικρή Βενετία είτε έρποντας είτε πετώντας…

Ομως, οι «μυκόνιοι γείτονες» δεν έχουν ανάγκη. Παίρνουν εκδίκηση αιώνων στέρησης με τον πιο αντιδραστικό τρόπο που θα τους αναλογούσε. Ο καπιταλισμός έχει καλλιεργήσει την απέχθειά τους για οτιδήποτε κοινό και δημόσιο και εξαργυρώνει την γρανιτένια τους καρδιά. Εξάλλου, ο χρυσός στις τσέπες συνοδεύεται πάντα από γρανιτένιες καρδιές.

Κατά τα άλλα η Δήλος, το μεγαλύτερο δουλοκτητικό κέντρο της Μεσογείου επί 500 περίπου χρόνια που απέχει μισή ώρα από τη Μύκονο, αποτελεί μια εκδρομή για τους τουρίστες απωθώντας την σύγχρονη δουλεία όσο πιο μακριά μπορεί από τα αισθητήρια της κοινωνικής συνείδησης. Μπορεί η gay κοινότητα να γίνεται αποδεκτή, ως πλούσια, αλλά το νησί αποτελεί μια κόλαση για «μαυρούληδες», πακιστανούς, αλβανούς… Επίσης, εν μέσω όλης αυτής της «ομορφιάς», 120 περίπου οικογένειες γηγενών ζουν χάρη στη διανομή τροφίμων από διάφορους φιλάνθρωπους…

LAVAJATO
Dantas
makro

βράζει-η-λεία του Κεφαλαίου

(δυο λόγια -και μερικές φωτογραφίες- για τα όσα συμβαίνουν στον τόπο του φετινού mundial)

Κάπου στο 2007 η FIFA αποφασίζει πως το παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου του 2014 θα λάβει χώρα στη Βραζιλία. Κάπου στο 2009 η ΔΟΕ αποφασίζει πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2016 θα λάβουν χώρα στη Βραζιλία. Και κάπως έτσι, μπαίνει σε εφαρμογή ένα σχέδιο οικονομικής λεηλασίας και χωροταξικής επιτήρησης του πληθυσμού.

Φτάνουμε, λοιπόν, στο 2012 με το σχέδιο αυτό να αποτυπώνεται στο νόμο για την αύξηση των εισιτηρίων των μέσων μαζικής μεταφοράς στην πόλη Natal. Θα ακολουθήσουν αντίστοιχες νομοθετικές κινήσεις και για τις υπόλοιπες πόλεις της Βραζιλίας. Με δεδομένο το ότι τα Μ.Μ.Μ. χρησιμοποιούνται, σε παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως από τις κατώτερες τάξεις, ο νόμος αυτός στοχεύει να ρημάξει οικονομικά τους ήδη φτωχούς προς όφελος των ιδιοκτητών των εταιριών λεωφορείων και άλλων μέσων μεταφοράς. Υπάρχει, ωστόσο, και κάτι ακόμη. Η αύξηση των εισιτηρίων έρχεται να οριοθετήσει χωροταξικά τα εξαθλιωμένα κομμάτια των Βραζιλιάνων απαγορεύοντας – στην ουσία – τη μετακίνησή τους έξω από τις φαβέλες και τις φτωχογειτονιές προς τα σημεία των πόλεων που θα «φιλοξενήσουν» τα διεθνή πανηγύρια και τους τουρίστες. Σύντομα, όμως, οι κοινωνικοί αγώνες που ξεσπούν σε διάφορες πόλεις (αγώνες που αποτυπώνονται σε διαδηλώσεις, συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής, καταλήψεις σταθμών λεωφορείων και τραίνων, καταστροφές μηχανημάτων έκδοσης εισιτηρίων) αναγκάζουν τα κυβερνητικά επιτελεία να πάρουν πίσω το μέτρο της αύξησης των εισιτηρίων.

Στους μήνες που ακολουθούν, και μέχρι σήμερα, οι πόλεις της Βραζιλίας –και ειδικότερα όσες πρόκειται να φιλοξενήσουν το Mundial και τους Ολυμπιακούς αγώνες- υφίστανται μια πρωτόγνωρη πολεοδομική και χωροταξική αναδιάταξη. Στη βάση της συσσώρευσης και επέλασης του Κεφαλαίου, οι πόλεις χωρίζονται σε ζώνες: από τη μία τεράστιες εκτάσεις στις οποίες υλοποιούνται νέες πολυδάπανες κατασκευαστικές υποδομές και από την άλλη –σε ελάχιστη απόσταση από τις πρώτες– ολόκληρες περιοχές που τίθενται σε ένα ιδιότυπο καθεστώς εξαίρεσης.

Ετσι, σε απόσταση λίγων εκατοντάδων μέτρων από τα υπερπολυτελή γήπεδα και τα εμπορικά μεγαθήρια, η αστυνομία επιχειρεί να «χτίσει» ένα τείχος αποκλεισμού γύρω από τις φαβέλες προκειμένου να έχει τον πλήρη έλεγχο του πληθυσμού. Στην ουσία, έχουμε να κάνουμε με ανοιχτές φυλακές μέσα στις πόλεις. Οποιος μπαίνει και βγαίνει από τις φαβέλες μπορεί να ελέγχεται ανά πάσα στιγμή από την Polícia Militar. Με αυτόν τον τρόπο, τα εξαθλιωμένα κομμάτια της κοινωνίας[1] θα μπουν σε ένα μακροπρόθεσμο καθεστώς επιτήρησης, καταστολής, αποκλεισμού και εκτόπισης, στη σκιά μιας χώρας που ετοιμάζεται να φιλοξενήσει δύο από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες φιέστες του Κεφαλαίου και του Θεάματος.

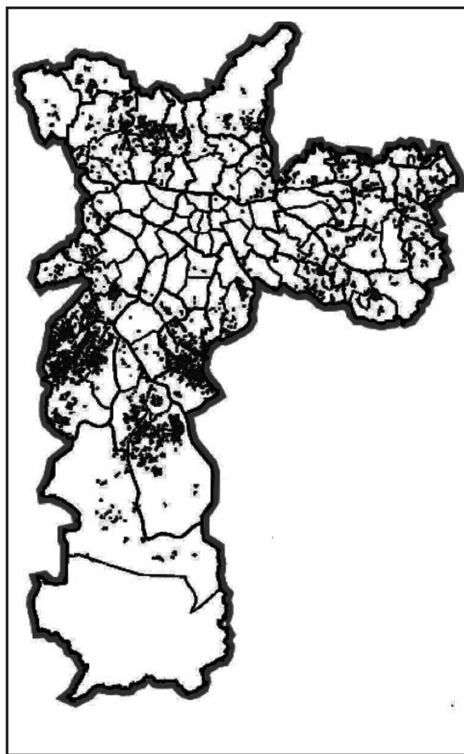
Φυσικά, οι απαγορεύσεις και τα κυνηγητά δεν ισχύουν για την μαφία που κάνει κουμάντο στο εσωτερικό των φαβελών. Τα ναρκωτικά συνεχίζουν να κυκλοφορούν υπό την επίβλεψη και την προστασία της αστυνομίας στους δρόμους και τα ποσοστά εκπόρνευσης αυξάνονται έως και 40% σε όλες τις ηλικίες ως αποτέλεσμα τόσο της γκετοποίησης και του αποκλεισμού των ανθρώπων από βασικά αγαθά όσο και της πραγματικότητας του πορνοτουρισμού που «κουβαλάνε» μαζί τους οι δύο παγκόσμιες διοργανώσεις... Η άμεση ανάγκη για χρήματα στρέφει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού στην πορνεία με το κράτος να σιγοντάρει την εκπόρνευση για τουριστικούς λόγους και τους νταβατζήδες να κάνουν ταχύρυθμα μαθήματα αγγλικών σε γυναίκες και ανήλικους για να μην έχει παράπονο η τουριστική πελατεία.

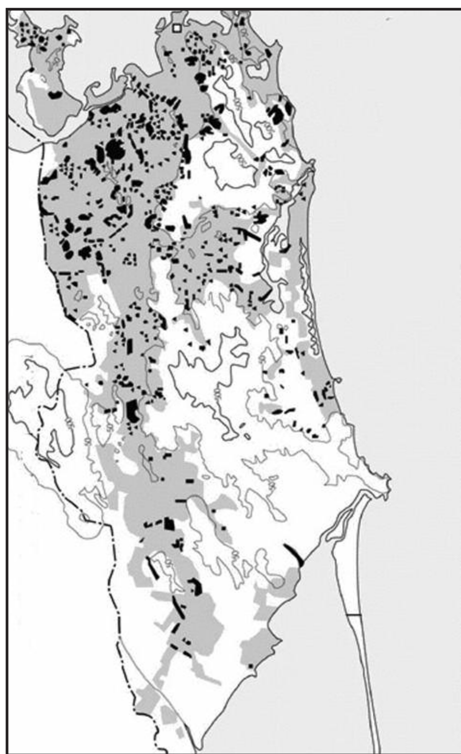
Οι χωρικές πολιτικές, που βασίζονται στη ρητορική για «ανάπτυξη» εν όψει του Mundial και των Ολυμπιακών Αγώνων, εγκαινιάζουν μια εποχή νέων περιφράξεων. Βασικό στοιχείο των νέων αυτών περιφράξεων είναι η σύμπραξη του κρατικού μηχανισμού με το Κεφάλαιο και τη μαφία. Ετσι, σε απόσταση λίγων εκατοντάδων μέτρων από τα θεαματικά στάδια και τα υπερσύγχρονα

[1] Με βάση τα επίσημα στοιχεία, περίπου 11,4 εκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν στις φαβέλες της Βραζιλίας.

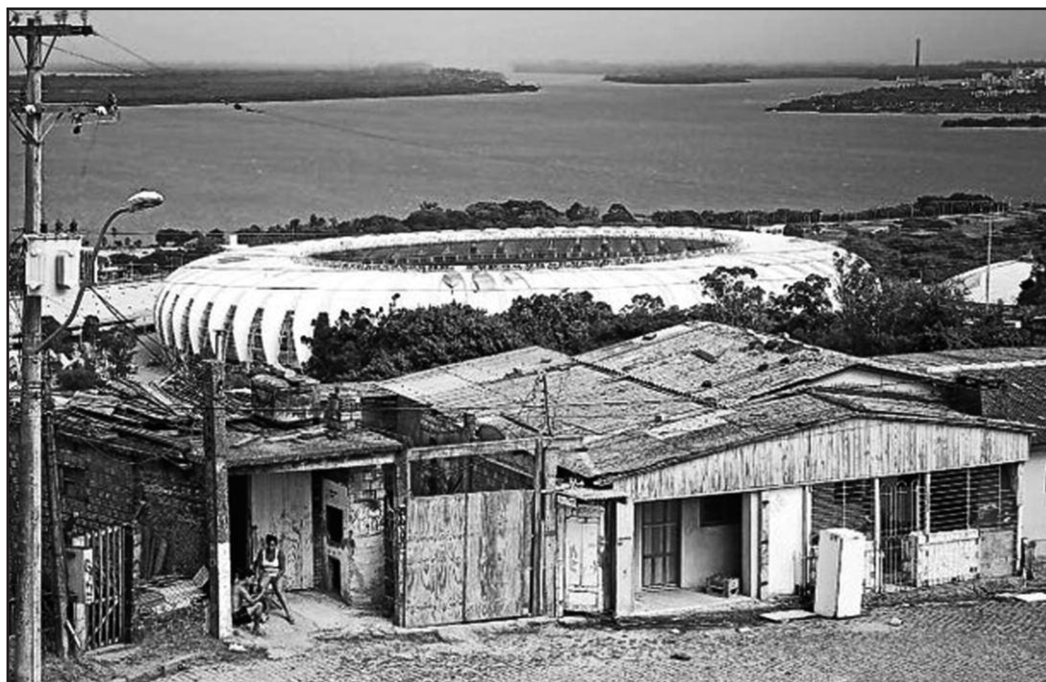
παλάτια του καπιταλισμού υπάρχουν ολόκληρες περιοχές που καθίστανται αόρατες όπως και οι πληθυσμοί τους. Ο χώρος της πόλης γίνεται πεδίο σύγκρουσης ανάμεσα στις επελαύνουσες καπιταλιστικές σχέσεις και τους ανθρώπους που ζουν σε αυτή.

Η σύγκρουση αυτή αποτυπώνεται τα τελευταία χρόνια σε ένα πλήθος αγώνων και κοινωνικών κινημάτων που αναπτύσσονται και στρέφονται ενάντια στον αστικό μετασχηματισμό των πόλεων και στη λεηλασία της ζωής όσων μένουν ή κινούνται σε αυτές. Μια σύγκρουση που βρίσκεται σε εξέλιξη και ως τέτοια παραμένει ανοιχτή σε ό,τι αφορά στις παρακαταθήκες που θα αφήσει στην ευρύτερη υπόθεση των αγώνων ενάντια στην επιβολή των καπιταλιστικών προσταγών στην καθημερινότητα των ανθρώπων και στο περιβάλλον.

αριστερά ο χάρτης της πόλης Sao Paulo - δεξιά ο χάρτης της πόλης Rio de Janeiro με μαύρες κουκίδες οι φαβέλες

Γήπεδο που φτιάχτηκε για το mundial και τους Ο.Α. λίγα μόλις μέτρα από μια φαβέλα.

Χλιδάτο σύμπλεγμα ξενοδοχείων που φτιάχτηκε δίπλα σε μια φαβέλα. Ισως και πάνω της...

Το στάδιο Maracanã στο Ρίο μέσα από τα μάτια των φαβελάδος.

Ο κόλπος Guanabara στο Ρίο θα χρησιμοποιηθεί στους Ο.Α. για ιστιοπλοΐα και άλλα αγωνίσματα. Στις αρχές του έτους οι κάτοικοι της περιοχής είχαν κάνει κινήσεις διαμαρτυρίας λόγω του υψηλού επιπέδου μόλυνσης. Προφανώς, το 2016 θα είναι πεντακάθαρος...

Η φαβέλα Complexo do Alemão είναι μία από τις μεγαλύτερες του Ρίο. Μετά το πρώτο κύμα εφόδων στις φαβέλες, κι αφού αποκαταστάθηκε η «κοινωνική ειρήνη», ακολούθησαν επενδύσεις στο πλαίσιο των οποίων εγκαταστάθηκε τελεφερίκ μαζί με δύο τμήματα στα άκρα του.

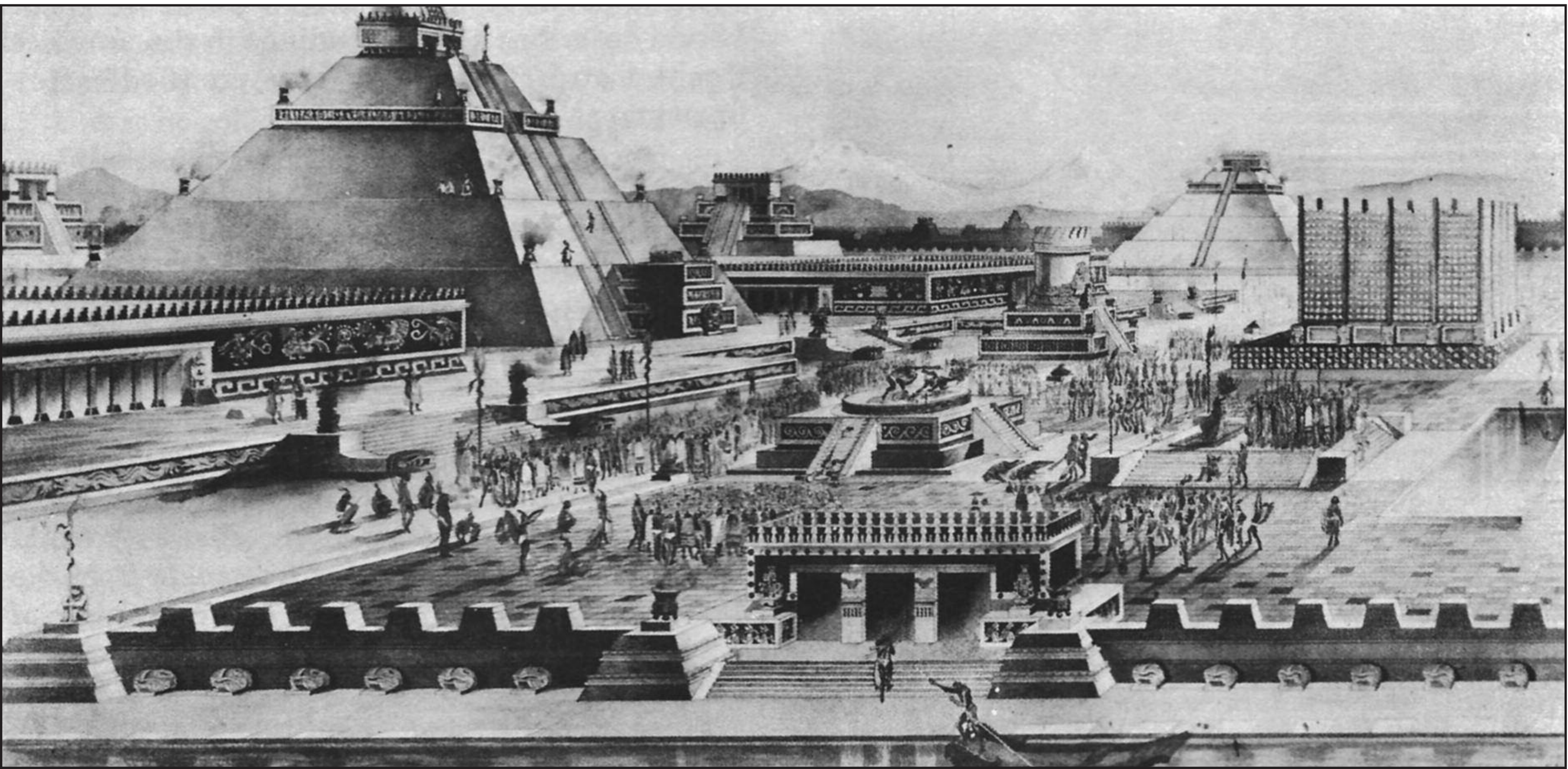

Το αστυνομικό τμήμα στο ένα άκρο του τελεφερίκ...

Η στρατιωτική αστυνομία κάνει ασκήσεις σε προσομοιώματα φαβελών που φτιάχτηκαν εν όψει του μουντιάλ.

Σύγχρονη απεικόνιση της πόλης Τενοχτιτλάν (πρωτεύουσας της χώρας των Αζτέκων στην κεντρική Αμερική)

για την ιστορία της πόλης
συνοπτικές σημειώσεις

«Το θεμέλιο κάθε αναπτυγμένου καταμερισμού της εργασίας που προέρχεται από την ανταλλαγή εμπορευμάτων είναι ο διαχωρισμός μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Μπορεί να ειπωθεί ότι ολόκληρη η οικονομική ιστορία της κοινωνίας συνοψίζεται στην κίνηση αυτής της αντίθεσης.»

Καρλ Μαρξ, Το Κεφάλαιο

1

Ενώ η ζωή στην ύπαιθρο απομονώνει και διασκορπίζει τους πληθυσμούς σε μεγάλες εκτάσεις γης, η πόλη συγκεντρώνει εκείνες τις δυνάμεις που καθιστούν εφικτό το εγχείρημα της κοινωνικής χειραφέτησης. Για το λόγο αυτό, η πόλη αποτελεί το βασικό πεδίο διεκδίκησης μιας ιστορικής ελευθερίας που, ωστόσο, δεν έχει ακόμα κατακτηθεί. Η υποταγή της υπαίθρου στην πόλη θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα επαναστατικά επιτεύγματα της αστικής τάξης (Μαρξ). Ωστόσο, στις περισσότερες προκαπιταλιστικές κοινωνίες η θέση της υπαίθρου έναντι της πόλης είναι ηγεμονική και τα όρια της αστικής ανάπτυξης υπαγορεύονται από τις ανάγκες και τις δυνατότητες της αγροτικής οικονομίας. Εξάλλου, η ίδια η ανάδυση της πόλης οφείλεται στον καταμερισμό εργασίας που αναπτύσσεται στο εσωτερικό της αγροτικής κοινότητας μεταξύ των στρωμάτων που αφοσιώνονται στις γεωργικές εργασίες κι εκείνων που ασχολούνται με το εμπόριο και τη χειροτεχνία. Σε κάθε ιστορική περίοδο, η σχέση της πόλης με την ύπαιθρο και τα ειδικά χαρακτηριστικά των πόλεων μπορούν να ερμηνευθούν ως αποτέλεσμα συγκεκριμένων κοινωνικών συνθηκών και συγκρούσεων που λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα ορισμένο πλαίσιο αντικειμενικών περιορισμών αλλά δεν υπόκεινται σε κάποια ιστορική αναγκαιότητα. Το κείμενο αυτό επικεντρώνε-

[...]

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι μία μάζα. Μία πορώδης μάζα. Ενας σβόλος με κενά και χαράδρες, με τρύπες, φρέατα, κανάλια και αγωγούς, με κοιλώματα, υπέδαφος και κλειστούς θαλάμους. Κιβώτια γαντζωμένα μεταξύ τους κρεμασμένα ανιχνευτικά, λειτουργούν τελικά, χρησιμεύουν για αποθήκευση κυρίως, περικλείοντας στενά τους εντοιχισμένους κατοίκους. Τους τοποθετούν κατά ομάδες, τους διαχωρίζουν, τους δίνουν ένα μέρος να μένουν, όσο περιμένουν.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι ένα απολίθωμα, μία κούφια οργάνωση, ένα αρτηριοσκληρωτικό μανιτάρι τσιμέντου, σε λαβυρινθώδεις διακλαδώσεις, με αδιέξοδα που αναγκάζουν τους προσωρινά παρόντες κατοίκους να αναζητούν. Αυτή η αναζήτηση καταμερίζεται στο οδικό δίκτυο, το δίκτυο των λεωφορείων, το σιδηροδρομικό δίκτυο, μέσα από κύριες εισόδους προς τις σκάλες, μέσα από ανελκυστήρες, από πλατύσκαλα, και ακόμα πιο πέρα, μέσα από διαδρόμους, τελικά, μέσα από προθαλάμους, στα πίσω δωμάτια, στα δωμάτια όπου κανείς περιμένει.

ται στη σημασία των οικονομικών σχέσεων για την εξέλιξη της μορφής των πόλεων διαμέσου της ιστορίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι παραγνωρίζουμε ένα πλήθος συμπληρωματικών (έμφυλων, θρησκευτικών, πολιτισμικών κ.λπ.) παραγόντων που θα αναλυθούν εκτενέστερα στο μέλλον.

2

Οι πρώιμες πόλεις αντανακλούν τη δομή γένους που διέπει την οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή των πρώτων αγροτικών κοινωνιών. Εδώ, το χαμηλό επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης απαιτεί την εντατική καλλιέργεια της γης που βασίζεται στη σκαπάνη και στην ανθρώπινη μυϊκή δύναμη. Το δύσκολο έργο της άρδευσης, της αποξήρανσης ή της επίστρωσης άγονων περιοχών καθιστά αναγκαία την αφοσιωμένη συλλογική εργασία της κοινότητας, η οποία προϋποθέτει ισχυρούς δεσμούς συγγένειας για τη διατήρηση ενός υψηλού βαθμού αλληλεγγύης μεταξύ των ατόμων. Η θεμελιώδης σημασία αυτής της αγροτικής δραστηριότητας συνεπάγεται την υπεροχή της υπαίθρου έναντι της πόλης, η οποία είναι επίσης ριζωμένη στη δομή του γένους και στις σχέσεις αιματοσυγγένειας. Σε ορισμένες περιοχές, αυτή η δομή αποδεικνύεται εξαιρετικά ανθεκτική στο χρόνο και καθορίζει τη μορφή της αστικής ανάπτυξης για πολλούς αιώνες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Τενοχτιτλάν (πρωτεύουσα της χώρας των Αζτέκων στην Κεντρική Αμερική), το οποίο προσομοιάζει μάλλον σε ένα μεγεθυμένο χωριό (πουέμπλο) παρά σε ένα σύγχρονο αστικό κέντρο. Οι τεχνίτες και οι έμποροι (ποχτέκα) δεν κατέχουν κυρίαρχη θέση μέσα στην πόλη αλλά είναι οργανικά συνδεδεμένοι με την αγροτική κοινότητα. Οι συναλλαγές βασίζονται στον αντιπραγματισμό χωρίς τη μεσολάβηση του χρήματος. Η πόλη καθαυτή εξυπηρετεί στρατιωτικές, τελετουργικές και ευρύτερες διοικητικές λειτουργίες σύμφωνα με μια περίπλοκη

ιεραρχική διαστρωμάτωση, ενώ η πολιτική εξουσία ασκείται από ένα εκλεγμένο δημοτικό συμβούλιο που αποτελείται από αρχηγούς των γενών. Η ενδεχόμενη τάση εξέλιξης της Αζτέκικης κοινωνίας από τη δομή του γένους σε σχέσεις ατομικής ιδιοκτησίας διακόπτεται βίαια από την Ισπανική κατάκτηση.

3

Στην Εγγύς Ανατολή, η εξέλιξη της πόλης υπήρξε αρκετά διαφορετική. Η γεωργική επανάσταση που συνδέεται με την ανακάλυψη του αρότρου και την εξημέρωση των ζώων επιτρέπει τη χαλάρωση των δεσμών συγγένειας και το ξεπέρασμα της μορφής του γένους πολύ νωρίτερα, καθώς η απαιτούμενη συλλογική εργασία για την καλλιέργεια της γης μειώνεται αισθητά. Με επίκεντρο την Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία, τα τοπικά ιερατεία και οι ισχυρότεροι αρχηγοί φυλών χρησιμοποιούν τις μεθόδους της αρπαγής και του πολέμου για να γίνουν οι μοναδικοί ιδιοκτήτες της γης, να απαλλοτριώσουν τα αγροτικά πλεονάσματα και να μετατρέψουν τα γένη σε αντικείμενα εκμετάλλευσης και λεηλασίας. Οι εξεγέρσεις που προσπαθούν να διατηρήσουν τις προγενέστερες κοινωνικές σχέσεις πνίγονται στο αίμα. Το ασιατικό γαιοκτητικό σύστημα (ή «ασιατικός τρόπος παραγωγής») θεμελιώνεται στον έλεγχο της γης από τα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα (τους Φαραώ της Αιγύπτου, τους μονάρχες της Μεσοποταμίας και τα αντίστοιχα ιερατικά σώματα). Σε αυτές τις αρχαϊκές ταξικές κοινωνίες, οι ανάγκες της άρδευσης και της συντονισμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων (π.χ. του Νείλου) απαιτούν τη δημιουργία ενός συγκεντρωτικού, γραφειοκρατικού κράτους. Η πόλη παραμένει υποταγμένη στα αγροτικά συμφέροντα της υπαίθρου, καθώς το εμπόριο και η χειροτεχνία ασφυκτιούν μέσα σε ένα δαιδαλώδες πλέγμα φόρων, δασμών και κρατικών μονοπω-

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι ένας λαβύρινθος. Ενας λαβύρινθος που αποτελείται από μικρότερους λαβύρινθους, οι περιστασιακά κινούμενοι κάτοικοι των οποίων κρατούν τη μυθοπλασία σε τάξη, κινούνται μετρημένα, π.χ., σε εργοστάσια, προσαρμοσμένοι, κινούνται τακτικά, δέσμιοι, π.χ., συγκρατημένοι στο χρόνο και στο χώρο περιστασιακά παρόντων πραγμάτων, που κινούνται μετρημένα, προσαρμοσμένα, τακτικά, δέσμια της μυθοπλασίας που επικρατεί στους κατοίκους.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι μία μυθοπλασία. Ενα σύστημα λειτουργιών που λειτουργούν για να λειτουργούν, για να μπορεί να λειτουργεί κάτι άλλο, και γιατί κάτι άλλο λειτουργεί. Ενα σύστημα μυθοπλασιών που προσποιείται για να προσποιείται, για να μπορεί να προσποιείται κάτι άλλο, και γιατί κάτι άλλο προσποιείται. Την περιστασιακά εν ενεργεία μυθοπλασία κρατούν σε περιστασιακή τάξη τα περιστασιακά προσποιούμενα γραφεία κ.λπ. κ.λπ., ώσπου να λειτουργήσει η μυθοπλασία.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι ένα γραφείο: μία κεντρική διοίκηση τάσης, κίνησης, αυταπάτης. Τυχαίες ζωές τυχαίοι θάνατοι τυχαίων κατοίκων καταχωρίζονται, αναλύονται, μετατρέπονται σε αριθμούς και πίνακες, σε ποσοτική στατιστική. Με ένα αρκετά μεγάλο υπόβαθρο τύχης, και με μία αρκετά μεγάλη συσσώρευση του υλικού της ζωής των παράλογων στοιχείων, καθίσταται δυνατό για το θάνατο να δίνει στην αυταπάτη μία λογική μορφή.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι μία λογική μορφή. Μία παραγωγή, που παράγει κατανάλωση, που καταναλώνει μία παραγωγή, κ.λπ. Μία παραγωγή περιστασιακά παρόντων κατοίκων, που καταναλώνουν τον εαυτό τους, καθώς παράγουν περιστασιακά παρόντα πράγματα, τα οποία επίσης καταναλώνουν. Μέσω αυτής της διπλής κατανάλωσης κρατιέται η μυθοπλασία σε τάξη, η οποία με τη σειρά της κρατάει τους κατοίκους σε τάξη, έτσι ώστε να ζουν λογικά.

λίων που αναλαμβάνουν την παραγωγή πολλών αγαθών (όπως είναι το λάδι, τα υφάσματα, τα ορυκτά, ο πάπυρος κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη της εμπορευματικής παραγωγής παραμένει περιορισμένη και η συσσώρευση κεφαλαίου καθίσταται αδύνατη.

4

Τα αρχαϊκά βασίλεια της Ελλάδας (όπως το μυθικό βασίλειο του Θησέα που συνενώνει κάτω από την εξουσία του τις δώδεκα συνοικίες ή δήμους της Αττικής) δε διαφέρουν κατ' αρχήν ριζικά από τα γαιοκτητικά συστήματα της Ασίας. Ωστόσο, τα ανώμαλα ορεινά εδάφη της Ελλάδας δεν επιτρέπουν τη μακροχρόνια αναπαραγωγή του Ασιατικού συγκεντρωτισμού και ενισχύουν τις φυγόκεντρες δυνάμεις, οδηγώντας σε ένα χαλαρό σύστημα επικυριαρχίας κατά τα Ομηρικά χρόνια (π.χ. ο Οδυσσέας αποδέχεται την ηγεμονία του Αγαμέμνονα στη διάρκεια της Τρωικής εκστρατείας αλλά αναγνωρίζεται ως βασιλιάς της Ιθάκης από τους πρίγκιπες του νησιού, τους οποίους εκτελεί όταν εκείνοι επιχειρούν να υφαρπάξουν την εξουσία του). Σε αρκετές περιπτώσεις, αυτές οι αποκεντρωτικές τάσεις οδηγούν τελικά στη δημιουργία ανεξάρτητων αγροτικών κοινοτήτων που κατοικούνται από ελεύθερους μικροκτηματίες. Οι μεταρρυθμίσεις του Σόλωνα, του Πεισίστρατου και του Κλεισθένη στην Αθήνα ξεριζώνουν τη μεγάλη γαιοκτησία και μοιράζουν τα τιμάρια (φέουδα) στους φτωχούς αγρότες, κατοχυρώνοντας έτσι ένα καθεστώς μικροϊδιοκτησίας που αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της αρχαίας Αθηναϊκής δημοκρατίας. Η πόλη-κράτος της κλασικής περιόδου αποτελεί το εμπορικό, πολιτικό και πνευματικό κέντρο μιας ευρύτερης κοινότητας ελεύθερων αγροτών και τεχνιτών. Για πρώτη φορά, η πόλη

απολαμβάνει μια σχετική αυτονομία στο πλαίσιο μιας ισορροπημένης οικονομίας. Η λεπτή ισορροπία μεταξύ πόλης και υπαίθρου διατηρείται χάρη σε έναν προσεκτικό καταμερισμό εργασίας μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών, εξασφαλίζοντας στην κοινότητα έναν κρίσιμο βαθμό εσωτερικής αυτάρκειας. Η ανεξαρτησία του ελεύθερου πολίτη και της πολιτείας εν γένει επιτρέπει τη διαμόρφωση μιας καθολικής κοσμοαντίληψης που αντανακλάται στα επιτεύγματα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, της τέχνης και του κλασικού Αθηναϊκού δράματος (χωρίς βέβαια να αναιρεί τη βαρβαρότητα των δουλοκτητικών και πατριαρχικών σχέσεων που χαρακτηρίζουν την κοινωνία της εποχής). Σε πολιτικό επίπεδο, ο αποκεντρωτικός χαρακτήρας της Αθηναϊκής πόλης-κράτους αποκρυσταλλώνεται σε ένα συμμετοχικό σύστημα διακυβέρνησης που αναιρεί σε μεγάλο βαθμό τον διαχωρισμένο χαρακτήρα της εξουσίας. Οι αποφάσεις λαμβάνονται από μια λαϊκή συνέλευση (Εκκλησία του Δήμου) και εκτελούνται από τη Βουλή των Πενταকοσίων, στην οποία συμμετέχουν εκ περιτροπής ελεύθεροι πολίτες από τις διάφορες περιοχές της Αττικής. Μολονότι οι συνεδριάσεις της Εκκλησίας λαμβάνουν χώρα στην Πνύκα, τα ψηφίσματα και οι αποφάσεις της αναρτώνται στην Αγορά. Γενικότερα, η Αγορά αποτελεί το διοικητικό, οικονομικό, πολιτικό και τελετουργικό κέντρο της Αθηναϊκής πόλης-κράτους. Εκεί στεγάζεται η Βουλή, το Νομισματοκοπείο και τα δικαστήρια της πόλης (όπως η Ηλιαία). Στα ιερά της Αγοράς διεξάγονται θυσίες και άλλες τελετές κατά τη διάρκεια εορτών που κορυφώνονται σε άλλα σημεία της Αττικής (όπως τα Ηφαίστεια, τα Μεγάλα Παναθήναια, τα Ελευσίνια Μυστήρια, τα Ανθεστήρια κ.ά.). Οι Αθηναίοι πολίτες συναθροίζονται στους υπαίθριους χώρους και στα κατα-

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι μία διπλή λήθη. Ενα σύστημα κατανάλωσης, το οποίο είναι σε θέση να κρύβει όλες τις κρυφές μεταβάσεις μεταξύ ζωής και θανάτου. Μία λήθη που υποχωρεί, για να παρατηρεί τον εαυτό της ως λήθη. Λήθη που έχει περιπέσει σε λήθη. Κρυμμένη κάτω από την κοντινή παρουσία, τα παρόντα πράγματα των περιστασιακά παρόντων εμπορικών συναλλαγών, και την εκλεπτυσμένη δομή των πραγμάτων, που οργανώνει την ανησυχία των κατοίκων ως ησυχία.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι ησυχία και τάξη. Ολοι οι παρόντες κάτοικοι, που χαρακτηρίζονται από κίνηση και ανησυχία, συντηρούν μία ήρεμη και σταθερή απασχόληση, όπου η κάθε κίνηση, οι όποιες κινήσεις οποιουδήποτε κατοίκου, έχουν όλες προσαρμοστεί στα παρόντα πράγματα, και όπου η κάθε ανησυχία, η ανησυχία κάθε κατοίκου, διοχετεύεται σε μία συνολική παραγωγή όλων των παρόντων πραγμάτων, που συντηρούν την ησυχία και την τάξη.

Κατά κάποιον τρόπο η πόλη είναι ένας κύκλος. Οι περιστασιακά κινούμενοι κάτοικοι βάζουν τον εαυτό τους και τους άλλους σε κίνηση, και μέσω αυτού και τον κύκλο. Από καιρό σε καιρό, όσο ο κύκλος κρατάει τη μυθοπλασία σε κίνηση, οι περιστασιακοί κάτοικοι κινούνται αργά, μένουν ακίνητοι σε πάρκα, σε πλατείες και αγορές, ή κάθονται σε παγκάκια, σε εστιατόρια και κινηματογράφους, σαν να γινόταν λόγος για ελευθερία. Αρα, γίνεται λόγος για ελευθερία.

Κατά κάποιον τρόπο γίνεται λόγος για ελευθερία. Για το να ξεχνάς, και να ξεχνιέσαι. Να σκεπάζεις τυχαίο θάνατο με τυχαία ζωή. Να οργανώνεις λαβυρίνθους που κρύβουν το μέρος εκείνο, τα μέρη εκείνα όπου η πόλη εν παρόδω εκκενώνεται από αυτό που έχει καταναλώσει: την κλιτή ενδιάθετο κλίση, την ακίνητη κίνηση, την αυταπάτη χωρίς αυταπάτες. Κατάλληλες ποσότητες τυχαίας ζωής, που δίνουν στον τυχαίο θάνατο μία λογική μορφή.

[...]

στήματα της Αγοράς (που περιλαμβάνουν οπωροπωλεία, αρωματοπωλεία, κουρεία, τσαγκάρικα, εργαστήρια κεραμικής ή μαρμαρογλυπτικής και πολλές άλλες βιοτεχνικές δραστηριότητες) για να διεξάγουν ένα ευρύ φάσμα εμπορικών ή άλλων επαγγελματικών συναλλαγών και να συζητήσουν σχετικά με τις πολιτικές εξελίξεις. Ωστόσο, η σταδιακή επέκταση του εμπορίου και η συνακόλουθη προσπάθεια της Αθήνας να ηγεμονεύσει οικονομικά και πολιτικά σε ολόκληρη την ηπειρωτική Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου ανατρέπουν σταδιακά την εσωτερική ισορροπία της πόλης. Ως αποτέλεσμα αυτής της κυριαρχικής διάθεσης, ο τριακονταετής Πελοποννησιακός πόλεμος θα καταστρέψει την κοινότητα των Αθηναίων μικροϊδιοκτητών και θα οδηγήσει σε μια ολοένα αυξανόμενη συγκέντρωση του πλούτου, διαφθείροντας τελικά και απονεκρώνοντας την πολιτική ζωή μέχρι τη στιγμή που οι Μακεδόνες κατακτητές θα καταργήσουν την ίδια την ανεξαρτησία της Αθήνας.

5

Σε αντίθεση με την αρχαία Αθήνα, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έγιναν στη Ρώμη (υπό την ηγεσία του Κάμιλλου και των Γράκχων) δεν κατάφεραν να εδραιώσουν μια κοινότητα μικροϊδιοκτητών ως οικονομική βάση της πόλης. Το καθεστώς μεγάλης γαιοκτησίας (όπου τα λατιφούντια της υπαίθρου ανήκουν σε απόντες ιδιοκτήτες και καλλιεργούνται από δούλους) αντικατοπτρίζεται σε ένα αριστοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης, καθώς η Ρωμαϊκή Σύγκλητος αποτελεί ένα εξειδικευμένο νομοθετικό σώμα που διαχωρίζεται από τους απλούς πολίτες και διαφέρει ριζικά από την Αθηναϊκή Εκκλησία. Το κοσμοπολίτικο εμπόριο που αναπτύσσει η Ρώμη εγκλωβίζεται μέσα στην περιορισμένη κλίμακα της Μεσογείου και αδυνατεί να βρει καινούριες

αγορές μέσω της οικονομικής διείσδυσης στις αυτάρκεις αγροτικές κοινωνίες της Ασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ισχύς της αυτοκρατορικής Ρώμης μπορούσε να διατηρηθεί μόνο με τη συστηματική λεηλασία και καταλήστευση της Αιγύπτου, της Βόρειας Αφρικής και της Εγγύς Ανατολής. Οταν οι δαπάνες που απαιτούνται για τον έλεγχο και την καθυπόταξη των κατακτημένων αποικιών αρχίζουν να ξεπερνούν τα αντίστοιχα φορολογικά έσοδα, η γιγαντωμένη πόλη αποδεικνύεται μη βιώσιμη και η «πτώση της Ρώμης» καθίσταται αναπόφευκτη. Οι «σκοτεινοί αιώνες» που ακολουθούν χαρακτηρίζονται από την αναπροσαρμογή της αστικής ζωής στις περιορισμένες αγροτικές δυνατότητες μέσα στο ευρύτερο περιβάλλον του φεουδαρχικού συστήματος που αναπτύσσεται στα εδάφη της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης.

6

Καθώς η Ευρωπαϊκή γεωγραφία των μεγάλων δασών και ποταμών ευνοεί την αποκέντρωση και επιτρέπει την ίδρυση νέων βιώσιμων κοινοτήτων χωρίς τη μεσολάβηση ενός κεντρικού γραφειοκρατικού μηχανισμού, πολλές μεσαιωνικές πόλεις (στην Ελβετία, στη Βόρεια Ιταλία, στη Γαλλία, στη Γερμανία και αλλού) καταφέρνουν να απαλλαγούν από τον έλεγχο των φεουδαρχών και να κατοχυρώσουν την πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία τους. Η μεσαιωνική αστική κοινότητα (κομμούνα) αφοσιώνεται στο τοπικό εμπόριο και στη χειροτεχνία διαφυλάσσοντας την αυτονομία της έναντι του αγροτικού περίγυρου. Η οικονομία της βασίζεται στην απλή διαδικασία παραγωγής εμπορευμάτων που ανταλλάσσονται στο παζάρι της πόλης. Η ποσότητα, η ποιότητα και οι τιμές των αγαθών ελέγχονται από τις συντεχνιακές ενώσεις των αρχιμαστόρων που εκπαιδεύουν ένα πλήθος μαθητευομένων για να τους διαδεχθούν στο μέλλον.

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ 018
Κατά κάποιον τρόπο...

Ιγγα Κρέστενσεν
"Αυτό"

Τα αγαθά που παράγονται προσδιορίζονται από τις ανάγκες της κοινότητας και όχι από τα αφηρημένα κριτήρια της κερδοφορίας. Η εργασία διατηρεί τα ποιοτικά της χαρακτηριστικά και ενσωματώνει ένα υψηλό επίπεδο δημιουργικότητας, καθώς η χρήση μηχανών είναι περιορισμένη και η παραγωγική διαδικασία βασίζεται στην επιδέξια χρήση απλών εργαλείων. Οι εμπορικές σχέσεις είναι ταυτόχρονα προσωπικές και το παζάρι δεν είναι μόνο ένα κέντρο συναλλαγών αλλά και ο τόπος όπου διεξάγονται δημόσιες τελετουργίες, θεατρικές παραστάσεις ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Η οικονομική δραστηριότητα της κοινότητας παραμένει αδιαχώριστη από τις υπόλοιπες όψεις της καθημερινής ζωής. Τα εργαστήρια μοιάζουν περισσότερο με οικογένειες καθώς τα μέλη τους δουλεύουν στον ίδιο χώρο, τρώνε στο ίδιο τραπέζι, κοιμούνται στους ίδιους κοιτώνες και συμμετέχουν σε κοινές ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι περισσότερες μεσαιωνικές κομμούνες υιοθετούν ένα δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης. Η προστασία της πόλης αναλαμβάνεται από πολιτοφυλακές όπου συμμετέχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι, ενώ οι δήμαρχοι και τα δημοτικά συμβούλια εκλέγονται συνήθως από δημόσιες λαϊκές συνελεύσεις. Το πνεύμα αλληλεγγύης που διατρέχει τη ζωή της κοινότητας αποτυπώνεται σε ένα Φλαμανδικό καταστατικό του 12ου αιώνα, σύμφωνα με το οποίο «ο καθένας πρέπει να θεωρεί τον άλλο σαν αδελφό» (Umust subvenie alteri tamquam fratri suo). Ωστόσο, η σταδιακή επέκταση του τοπικού εμπορίου σε ηπειρωτικό επίπεδο και η αντίστοιχη διεύρυνση της αγοράς (που ευνοείται επίσης από τον εποικισμό της Αμερικής) μεταβάλλουν την κοινωνική σύνθεση της μεσαιωνικής πόλης. Οι οικονομικές ανισότητες στο εσωτερικό και μεταξύ των συντεχνιών διευρύνονται. Οι πλούσιοι έμποροι και οι ισχυρότερες συντεχνίες μετατρέπονται σε προνομιούχα στρώματα και τα συμφέροντά τους διαχωρίζονται από εκείνα της ευρύτερης κοινότητας. Πολλές συντεχνίες αρχίζουν να αποκλείουν τους μαθητευόμενους από το δικαίωμα να γίνουν μάστορες και τους εκμεταλλεύονται συστηματικά ως προλεταριοποιημένους τεχνίτες. Αυτός ο μετασχηματισμός οδηγεί σε αιματηρές ταξικές συγκρούσεις (π.χ. στις κομμούνες της Φλάνδρας κατά τον 13ο αιώνα), δίνοντας συχνά στους φεουδάρχες την ευκαιρία να επέμβουν και να ανακτήσουν τον έλεγχο των πόλεων.

7

Η περίπτωση της Αγγλίας συνοψίζει με τον πιο ωμό τρόπο τη μετάβαση από τη μεσαιωνική αστική κοινότητα στην καπιταλιστική πόλη. Ο καταλύτης των εξελίξεων είναι οι αλλαγές που συμβαίνουν στην ύπαιθρο. Τον 16ο αιώνα, η Αγγλική αριστοκρατία αρχίζει να απαλλοτριώνει και να περιφράσσει κοινοτικές γαίες ή ακόμα και ιδιωτικές περιουσίες φτωχών χωρικών (κολλήγων) που μετατρέπονται σε άκληρους αγρότες. Οι περιφραγμένες εκτάσεις απο-

σπώνται από την καλλιέργεια τροφής και χρησιμοποιούνται ως βοσκοτόπια για την εκτροφή προβάτων, των οποίων το μαλλί διοχετεύεται στην αγορά της Φλάνδρας. Παράλληλα, οι έμποροι που επιδιώκουν να αποδεσμευτούν από τους συντεχνιακούς περιορισμούς των πόλεων στρέφονται στην ύπαιθρο και εγκαθιστούν εκεί τις πρώτες μηχανοποιημένες εργοστασιακές μονάδες χρησιμοποιώντας τους αγρότες των απαλλοτριωμένων γαιών ως φτηνό εργατικό δυναμικό. Καθώς διαθέτουν τα εμπορεύματά τους σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές, αυτοί οι πρώτοι καπιταλιστές εξαλείφουν από την αγορά τις συντεχνίες που αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στον οξυμένο ανταγωνισμό. Η κατάρρευση της συντεχνιακής δομής διαλύει την ενοποιητική βάση της μεσαιωνικής κοινότητας και δημιουργεί ένα ριζικά καινούριο αστικό τοπίο. Στο μεταξύ, ο πλεονάζων πληθυσμός των άκληρων χωρικών συρρέει στις πόλεις προσπαθώντας με κάθε τρόπο να επιβιώσει. Καθώς τα αστικά κέντρα αδυνατούν να διαχειριστούν αυτές τις μαζικές μεταναστευτικές εισροές, χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν από την πείνα και ολόκληρες συνοικίες βυθίζονται στην ένδεια, στην αρρώστια, στην εγκληματικότητα και στην ηθική εξαχρείωση. Η άφιξη πληθυσμών από την ύπαιθρο και η αύξηση του ρυθμού γεννήσεων οδηγούν σε μια πρωτοφανή διόγκωση των μεγάλων πόλεων. Από τις αρχές μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, ο πληθυσμός του Λονδίνου αυξάνεται από ένα εκατομμύριο σε τέσσερα εκατομμύρια κατοίκους. Το νεαρό προλεταριάτο αναδύεται μέσα από αυτό το εξαθλιωμένο πλήθος και στρατολογείται για να δουλέψει με πολύ χαμηλούς μισθούς στα πολλαπλασιαζόμενα εργοστάσια των πόλεων. Σε αντίθεση με το συντεχνιακό εργαστήριο της μεσαιωνικής κομμούνας, η μορφή-εργοστάσιο τοποθετείται πλέον στο επίκεντρο της αστικής ζωής ως τόπος συγκέντρωσης και πειθάρχησης της εργατικής τάξης. Εδώ, τα εμπορεύματα δεν παράγονται πια με σκοπό να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της κοινότητας αλλά με μοναδικό κριτήριο τη μεγιστοποίηση του κέρδους και την εξυπηρέτηση της κεφαλαιακής συσσώρευσης. Η καπιταλιστική πόλη έχει γεννηθεί.

Βιβλιογραφία

Murray Bookchin, *Τα Ορια της Πόλης*
Lewis Mumford, *Η Κουλτούρα των Πόλεων*

οι δικοί μου Μπήτλς...

τέλη Φλεβάρη
μεσημεράκι
περίπου ιερά και θηβών

ένα κοφτό χαμόγελο από τη γη των κολασμένων

(στ:οργή)

οι πόλεις και οι ανταλλαγές 4

Στην Ερσίλια, για να καθορίσουν τις διασυνδέσεις που ρυθμίζουν τη ζωή της πόλης, οι κάτοικοι τεντώνουν νήματα απ' τις προεξοχές των σπιτιών, άσπρα ή μαύρα ή γκρίζα ή ασπρόμαυρα ανάλογα με το αν υποδηλώνουν σχέσεις αίματος, ανταλλαγής, εξουσίας, εκπροσώπησης. Οταν τα νήματα γίνονται τόσα πολλά που πια δεν μπορείς να περάσεις ανάμεσά τους, οι κάτοικοι φεύγουν: τα σπίτια απογυμνώνονται, μένουν μόνο τα νήματα και τα στηρίγματα των νημάτων.

Απο κάποια βουνοπλαγιά, όπου κατασκηνώνουν με το νοικοκυριό τους, οι πρόσφυγες της Ερσίλιας κοιτάζουν το λαβύρινθο απο τα τεντωμένα νήματα και τους στύλους να υψώνονται στην πεδιάδα. Αυτά είναι ακόμα η πόλη της Ερσίλιας κι αυτοί δεν είναι τίποτα.

Ξαναχτίζουν αλλού την Ερσίλια. Υφαίνουν με τα νήματα ένα παρόμοιο σχέδιο που θα το ήθελαν πιο πολύπλοκο και μαζί πιό τέλειο. Υστερα την εγκαταλείπουν και μεταφέρουν τους εαυτούς τους και τα σπίτια τους ακόμη πιο μακριά.

Ετσι, ταξιδεύοντας στην περιοχή της Ερσίλιας, συναντάς τα ερείπια των εγκαταλειμμένων πόλεων, χωρίς τους τοίχους που δεν αντέχουν, χωρίς τα κόκκαλα των νεκρών που ο άνεμος στροφογυρίζει μακριά: δίχτυα απο περίπλοκες σχέσεις που αναζητούν μια μορφή.

Ιταλο Καλβίνο, Οι αόρατες πόλεις

25854